

ביאורים

בדברי מרן החזון איש זללה"ה

חזון איש עירובין סימן א' סקל"ז

בעה"י הנ"ל"כ וה"ד א"מ הבש"פ

א"ה: כל צורות החצרות שבחזו"א ובביאור דלהלן, הצד העליון הוא המזרח, וממילא התחתון המערב, וימין הוא הדרום, ושמאל הוא הצפון. הכתוב באותיות מרובעות הן דברי החזו"א, והכתוב באותיות רש"י הוא הביאור בדברי החזו"א זללה"ה, והערות בשולי הגליון הוא דיון בנידוני החזו"א.

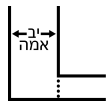
ל"ו) וב"ז לענין מבויר. כל האמור עד כאן בחזו"א עירובין ס"א זדיני מצוי מפולש אין חסרון הפילוש משום ריעותא צמחיות אלא משום הנקיעת רביס. אבל בחצר מבואר בסוגיא ח' א' דאפי"ו יש בעקמימותי יתר מ"י דינו כסתום. אצל בחצר עקומה כמין רי"ש כיון דאין חסרון של נקיעת רביס, כל שיש פס ד' בכל פתח מותר לטלטל בהן, דאין חסרון צמחיות, ואע"ג דלא מועיל צ' פסי ד' צב' זדיני של החצר [כמבואר בחזו"א לעיל סקל"ג], מיהו חצר עקומה נידונה כצ' חצרות, לא מציעיא זדאכא עומ"ר בעקמימות דדיינין דאכא מחילה צין צ' רגלי הרי"ש ונעשה כצ' חצרות ממש, אלא אפילו צנוגא דלא מועיל עומ"ר, וכגון שפרוך בעקמימות יותר מעשר, מ"מ נידון כצ' חצרות דמועיל פס ד' בכל ראש וראש וכמבואר בסמוך טעמא דדינא. [ויעוין לקמן צביאור חזו"א דמש"כ בחזו"א סקל"ג דאין מועיל פס ד' בשני רוחות בחצר, הנ"מ בחצר שיש בה צ' רוחות פרמ"ר, אצל זכמה ליוריס שבחזו"א סי' ס"ה סקמ"ה איכא ג' מחילות לכל חצר וחצר ולכך מועיל פסין צב' הפתחים]. ובמש"ב בס"ק ב"ד מבואר בחזו"א לעיל סקכ"ד דסוגיא דמצוי עקום איירי נמי זדאכא בעקמימות יותר מעשר, דאלמלא נקיעת רביס ליכא חסרון צמחיות גופייהו, וכל המצוי

העקום נידון כסתום גם מדרבנן. ונראה דאפי' בחצר עקומה שבראשה פרוץ מרובה על העמוד מ"מ דינה כסתום ואע"ג שיש בעקמימותה יתר מ"י כוח. לכן פתח מרן ז"ל צדיקו צ"ק זה, דחצר עקומה לקושטא אית לה ד' מחילות גם זלל הפסין זראשיהן, דע"י המחילה הדרומית של החצר העליונה והמחילה המזרחית של החצר הדרומית דיינין דאכא עומ"ר של סך כל הרשות הגודר את שתי החצרות כאחת, [וכמבואר בסמוך], הלכך אע"ג דהעקומות יותר מעשר אמות, זככה"ג לא מועיל עומ"ר של מחילות החצר לסתום את העקומות, ונמצא דשתי החצרות נידונות כחצר אחת, מ"מ מועיל פס ד' לצ' ראשיהן, אע"ג דלא מועיל פס ד' צב' רוחות בחצר אחת [והכל יבואר לקמן]. ואע"ג שאם נידון על חצר אחד כגון אם נידון על ההולכת מזרח ומערב הרי יש בה פרצה יתר מ"י, מ"מ כיון שדפנות נמשכין מצדי פרצתה [הוא החצר ההולכת צפון ודרום] ובין הדפנות בראשן פחות מעשר חשיב כסתום. [כאן החזו"א מתחיל לפרש כיצד כל חצר וחצר חשיבא כסתומה אע"ג דהפרו"מ אצל עדיין אינו מפרש מדוע נחשב כסתום], וזה שיעור זדריו ז"ל, דהנה אס נדון רק על חצר אחת, כגון החצר ההולכת ממזרח למערב, הרי יש זכדה הדרומי פרצה יותר מעשר אמות לחצר המערבית, וא"כ כיצד היא מותרת צלטול? והתשובה דיש זפרצה המשך מחילות של החצר המערבית [מנפון לדרום] הממשיכות את רה"י, ונמצא דמקום הפרצה הוא זפתח החצר הדרומי של החצר ההולכת מדרום לצפון, [ורוחב הפתח זדרום פחות מעשר אמות

מפני שהפס ד' ממעט מעשר, וכל שפתח הפרצה פחות מעשר נחשב כסתום], ונמצא דאין חסרון צפרצה של החצר המזרחית לחצר המערבית, [אבל עדיין לא פי' מרן ז"ל מדוע נחשב כסתום, ובסמוך יתפרש להסתימה ע"י עומ"ר, אבל כיון דלא מועיל עומ"ר צפרצת עשר לכך כתב מרן ז"ל להפתחים פחות מעשר ע"י הפס ד' שמיטתן. ואע"ג שבעמ"ש שגדר בראשון שמיטת מעשר, הפרוץ רבה עליו. נהי דאף אחר הפס ד' צפתה כל חצר נתמעט רוחצ הפתח מעשר אמות מ"מ עדיין הפרו"מ צפתה ואעפ"כ חשיב כסתום וכפי שיתבאר בסמוך. וראי' לזה ממבוי עקום שיש בעקמימותו י' ד"א אסרינו לשמואל, אלא משום דפרצה כהאי אע"ג שהיא מן הצד, חשיבה כמפולש, וע"כ שמעיקר דיני הדפנות חשוב דפנות מע"ציות. נחלקו רב ושמואל עירובין ו' א' צמזוי עקום דליכא צעקמימות עשר אמות, לרב תורתו כמפולש משום צקיעת רצים, דלילו משום מחילות איכא ד' מחילות לכל מצוי דליכא עומ"ר מכאן ומכאן כזה ולשמואל תורתו כסתום דצקיעת רצים של מצוי אינה מקלקלת את המחילות, הלכך כגי צמחית עומ"ר הגודר כל מצוי לעצמו וידידין כצ' מצולות שיש לכא"א ד' מחילות, אבל דלאיכא צעקמימותיה יותר מעשר אמות מודה שמואל דתורתו כמפולש, והנה היה מקום לומר דטעמא דשמואל ציור מעשר משום חסרון המחילות, דכיון דלא מועיל עומ"ר ציור מעשר אמות, נמצא דהוה מצוי אחד ההולך צעקלתון ואית ליה צ' מחילות מכאן ומכאן ופס ד' צב' פתחיו, וכיון דאין מועיל פס' ד' מצ' רוחות למצוי אחד, לפיכך הרי הוא כמפולש, וצחו"א א"ח ס' ס"ה סק"ג כ"ד הוכיח דמצוי עקום גס דלאיכא צעקמימות יותר מעשר החסרון צפילוש דצקעי

רצים, ולפי"ז ציור מעשר דתורתו כמפולש גס לשמואל החסרון משום צקיעת רצים, אבל משום המחילות לא שמענו, דהו"ל לשמואל למימר דהחסרון משום מחילות [א"י אלת"ה מנ"ל לגמ' דציור מעשר חסרונו משום פילוש], ולהאמור צחצר עקומה כה"ג דליכא חסרון דצקיעת רצים חשיב כסתום לכו"ע אף לרב ואף דלאיכא צעקמימות יותר מעשר אמות^(א). ואין ציור דאה"נ דהאיסור ביש בעקמימותו יתר מי' משום פרצה יתר מעשר. אל תאמר דצאופן שיש צעקמימות יותר מעשר אמות ה"ט לשמואל דתורתו כמפולש משום חסרון צמחיות, דלא מועיל עומ"ר ציור מעשר וא"כ נמצא דאין לכל המצוי העקום אלא צ' מחילות שלמות וצ' פסים צב' פתחיו דלא מהני. דא"כ כשהמבוי ההולך דרום צפון קצר [היינו

30

זר שרחבו פחות מעשר אמות כזה] יש להחיר שניהן, שהרי ההולך מזרח מערב כסתום,

ולא איכפת לן בהא דהקצר פתוח לתוכו. צאופן דהמצוי המערבי [ההולך מדרום לצפון] רחבו פחות מעשר, נמצא דהמצוי ההולך ממזרח למערב גדור ע"י המחילה הדרומית שלו צעומ"ר עד הכותל המערבי, ונהי דהמצוי ההולך מדרום לצפון לא מועיל לו העומ"ר ע"י המחילה המזרחית שלו, מפני שהוא פרוץ ציור מעשר למצוי המזרחי, מ"מ הוא פרוץ לרשות סתומה כמצואר צחו"א צכ"מ דרה"י משמשת מחילה, [עיין חזו"א ס' ס"ה סקמ"ה אות י"ט], והרי הוא גדור מהעולם החילון, הלכך צ' המצולות מותרות ע"י הפס ד' שצפתן. ומבואר בסוגיא דכה"ג אסור לשמואל ובמש"כ ס"ק כ"ד, וע"כ דחשיב מחיצות מע"ציות. כפי המצואר צחו"א לעיל סק"ד מצואר כסוגיא דגס צכה"ג דרק מצוי אחד רחב יותר מעשר מ"מ

מבוי, וכה"ג לא לימא שמואל דלאו מפולש הוא, משמע דהריעותא משום הפילוש ולא משום המחיצות, ועיין עוד ראיה בסק"ד.

(א) ראיית החזו"א שם מדאמר עירובין ו' א' במאי עסקינן אילימא ביותר מעשר בהא לימא שמואל תורתו כסתום, וכתב רש"י ולל"ק כיון דיותר מעשר הוי כחד

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

ג

עומ"ר במחילות של כל חצר לגדור את הפרצה שבניהן, מ"מ המחילות החיצוניות של החצרות גודרות את סך כל החצרות כאחת, [מיהו הנ"מ שגדר כל פתח צפס ד']. וזה דלא כמש"כ בחזו"א לעיל סקכ"ג דלא דייגינן עומ"ר צכה"ג לומר דסך כל הרוח גדורה מהעולם שצחוץ.

31 וה"מ דהעשוי כזה (ב) לא גרע
32 מהעשוי כזה דנראה
דחשיב עומ"ר, אי"ו נמשך קו
מקצה האחד להשני במבואר בצורה.

31 צל"ו כזה לא חס שיעור האלכסון זין
קנה המחילה הדרומית לקנה המחילה
המזרחית הוא כשיעור הפרוץ לגדור פתח אחד
חשיב הכל רה"י גדליכא צפתח השני פס ד' (א),

חסרות צטלטול, וע"כ טעמיה לאו משום חסרון במחילות וכדלמנן דצכה"ג המחילות מתוקנות, אלא ודאי דאיסורו משום צקיעת רצים, וצחצר דלא צקעי צה רצים מותרת צטלטול לכו"ע [ויעוין צסמוך מדוע צענין פס ד' צפתחי המצואות].
ונראה דה"ה כשהחצרות רחבות עד שאם נחשוב כל חצר וחצר לבדה יהי פרוץ מרובה בעקמימותן מ"מ כל שגדר בפתחן חשוב כגדור ודלא כמש"כ לע"ז ס"ק כ"ג. עתה מוסיף מרן ז"ל עוד חידוש [טרס שפירש לילד גורין המצואות צד' רוחות], דלא רק צאופן דליכא עומ"ר צפתח כל חצר וחצר דייגינן לתרויהו כסתומות, ולא רק צאופן דתרויהו פרוצות זל"ו ציותר מעשר נמי נידונות כסתומות, אלא אפילו צאופן דליכא

אם מידות החצר עשר על עשר אמות, הרי שיעור עומד כפרוץ לכל רוח חמש אמות, ואורך כל חלקי המחיצות הדרומיות ממזרח למערב ד' אמות ומחצה, כזה וכן אורך המחיצות המזרחיות מצפון לדרום, ד' אמות ומחצה, כזה ונמצא דאין במחיצות שיעור עומד כפרוץ, ושיעור אלכסון של חצר עשר על עשר אמות הוא י"ד אמות, ולפי הציור שציירנו דליכא עומ"ר מדרום לצפון או ממזרח למערב, הרי השיעור היותר גדול שיהיו המחיצות המדורגות ועדיין לא יהיה עומ"ר באורך או ברוחב, הוא לכל היותר 99.4 אמות על 99.4 אמות, ואלכסון של ריבוע כזה = 986.6, ובכדי שיהיה שיעור עומד כפרוץ באלכסון, בעינין אלכסון של שבע אמות וליכא, ואם יהיו המחיצות המדורגות 5 אמות על 5 אמות, הרי כבר איכא עומ"ר באורך או רוחב בלא אלכסון.

31 ויש ליישב בשתי דרכים. א] דציור החזו"א כזה
אין הכונה דשיעור האלכסון לגדור את ב' הפתחים במזרח ובדרום, אלא סגי בעומ"ר אלכסוני לגדור רוח אחת במזרח או בדרום, וברוח השניה ישמש העומד כפס ד' שלא יחא פרוץ במילואו, ולזה משכחת לה שיהא שיעור עומ"ר באלכסון ועדיין לא יחא שיעור עומ"ר באורך או רוחב החצר, וא"ת א"כ למה הוצרך לומר מרן ז"ל את הציור השני הגדר בראש הדרומי עד שהחצר ההולך מזרח מערב גדור רובו כזה
39 שאם נחשוב הגדור עד סוף הגדר שבראשו
40 כזה לא יהיה רובו גדור שתייהן מותרות בפס ארבעה עכ"ל, משמע דעד עתה איירי דליכא עומ"ר ע"י צירוף המחיצות הרחוקות, ומ"מ חשיב רה"י ע"י העומ"ר באלכסון, ותימא דדבר זה לא יתכן בחשבון, כיון דשיעור אלכסון הוא ב' חומשין יותר משיעור אורך או רוחב של ריבוע
39 כללי על כל הרוח. ב] מש"כ בחזו"א ציור כזה

78 (ב) הנה בלוח הצורות שבחזו"א הציור הוא כזה אבל לכאורה הוא ט"ס, דבציור זה איכא עומד כפרוץ בכל פתח ואיכא עומ"ר בלא אלכסון לכל רוח בפ"ע ומהו החידוש, ואע"ג דפרוצין ב' החצרות זל"ו, אבל סך כל החצרות גדורין מהעולם בעומד כפרוץ, הלכך נראה דצריך לקצר את אורך המחיצות ציור כזה
31 והשתא ניחא דקמ"ל דאע"ג דהפרמ"ר בפתחי החצרות, מ"מ כיון דבקו אלכסוני איכא עומ"ר שפיר דמי, כזה לא כאלו היו כל החצרות רק ג' צלעות, נוכ"מ בחזו"א בסמוך שכתב וכן אם גדר אחת מהן בראשו כגון בראש הדרומי עד שהחצר ההולך מזרח ומערב גדור רובו עכ"ל, משמע דעד השתא איירי דליכא עומ"ר לחצר ההולכת מזרח ומערב אלא בצירוף המחיצה שבתח המזרחין.

(ג) בחזו"א משמע דבאופן דאלמלא עומ"ר באלכסון, לא יהיה בצירוף המחיצות הרחוקות עומד כפרוץ לגדור כל חצר בפ"ע, כזה ומ"מ חשיב הכל רה"י ע"י העומ"ר באלכסון, דכתב בחזו"א [אחר שכתב את ענין עומ"ר האלכסוני] וכן אם גדר אחת מהן בראשו כגון בראש הדרומי עד שהחצר ההולך מזרח מערב גדור רובו כזה
39 שאם נחשוב הגדור עד סוף הגדר שבראשו
40 כזה לא יהיה רובו גדור שתייהן מותרות בפס ארבעה עכ"ל, משמע דעד עתה איירי דליכא עומ"ר ע"י צירוף המחיצות הרחוקות, ומ"מ חשיב רה"י ע"י העומ"ר באלכסון, ותימא דדבר זה לא יתכן בחשבון, כיון דשיעור אלכסון הוא ב' חומשין יותר משיעור אורך או רוחב של ריבוע
184 [כדאמרו עירובין נ"ז א'], וכגון ציור כזה

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

הפרוץ מרובה זין החלרות חשיבי גדורין מבחוץ].
הלך נראה דכונת מרן ז"ל כמש"כ בחזו"א

37 אור"ח סי' ע"ג סק"ה דלציור כזה דסתם צאלכסון מכאן ומכאן וסוף החתלים
זכנגז' נידון בעומ"ר⁽⁷⁾, [וליכא נידון צכה"ג דלמי
אור"ח מהאי גיסא כו' ומצטל ליה, דאין כאן עומד
אלכסוני צמציאות, אלא העומד הוא חשבון של סך
כל רוח ורוח, ולזה סגי דדיינין בכל רוח שיט
כנגדה עומד מרובה], וצפוטו י"ל דשאני הכא
דקצוות המחילה המדורגת צמורח ודרוס צקוים
ישרים מול המחילה שכנגדה צפון ומערב לכך הס
גודרים צקו ישר, ואליו הקו האלכסוני הוא קו
דמיוני, ר"ל דלקושטא הפרלות גדורות צעומ"ר
אלכסוני, ונמנינו למידין ציור כזה
183 חשיב עומ"ר והוא דהמחילה
צין צ' הלעות, אצל ציור כזה אינו
עושה עומ"ר⁽⁷⁾.

**וכן אם גדר אחת מהן בראשו כגון
בראש הדרומי עד שהחצר ההולך**

39 **מזרח מערב גדור רובו כזה ו**
שאם נחשוב הגדור עד סוף הגדר

מחיצה רחוקה לגדור בקרוב וכמבואר בסמוך, ולקמן
פלא"ג ס"כ כ"א].

(ד) ומבואר דאע"ג דאין חוד העומד זה כנגד זה שפיר
דמי, וקשה התינח כל החלל שלמטה מחוד המחיצות
חשיב כגדור מהעולם החיצון ע"י סך עומ"ר, אבל העומד
סמוך לקצוות מחיצות האלכסון היכא אית ליה עומ"ר,
וא"א לומר דס"ל להחזו"א דכיון דהמקומות שתחת
האלכסון אית להו עומ"ר, נמצא דהמקום שתחת הפרצה
הרי הוא בין ב' חלקים רה"י, והחלקים הללו משמשין
עבורו כמחיצות, כזה דא"כ בציור שכתב
37 בחזו"א כזה ניבעי פס ד' לגדור את
המקום שכנגד הפרצה, ולא יועיל ב' האלכסונים
בלחוד, והעירוני הגר"ז גרוסבדן שליט"א והגר"מ פרקש
שליט"א דמצינו לדון דהאלכסונים משמשים כמחיצה עד
פורתא קודם קצוותן, וב' קצוותיהן ישמשו כב' לחיים.

(ה) דאיכא פרוצות בקרן זווית ואין קצוות העומד כנגד
37 ב' הצלעות, וצ"ע אי גרע מציור כזה ו
דמבואר בחזו"א אור"ח סי' ע"ב סק"ה דאע"ג
דאין חוד העומד זה כנגד זה שפיר דמי.

181 ואף דאם נאריך את הקו האלכסוני כזה לא יהיה הקו מול קצוות הצלעות, מ"מ
מנינו לדון דהרות המזרחית גדורה צאלכסון, מפני
שקצוות המחילה המדורגת צמורח ודרוס צקוים
ישרים מול המחילה שכנגדה צפון ומערב. [ועיון
צסמוך דאף צאופן דליכא עומ"ר צאלכסון משכחת
לה היתר לצ' החלרות].

31 **וברב בחזו"א דלציור כזה לא גרע 32**
32 מהעשוי כזה דנראה
דחשיב עומ"ר, אליו נמשך קו מקצה
האחד להשני, והנה לקושטא יש חילוק צינייה,

31 **דלציור כזה צקו אלכסוני אין קו 31**
המחילה מול קצה המחילות שכנגדן, ואליו

179 **נמשוך קו ישר נמצא ציור כזה 179**
33 או כזה ובעינין שיהא

35 **שיהיו קצוות המחילות זה מול זה כזה 35**
34 [ואם היה הציור כזה 34] היה ניחא

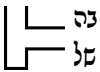
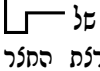

**דדיינין עומ"ר צאלכסון, אצל א"א לומר
דלציור זה נכחו"א החזו"א יש ט"ס צלצור, דצני החזו"א**

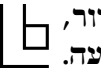
28 **מתחילת הסעיף מוסצים על חצר עקומה כזה 28**
ועלה כתב מרן ז"ל דאפילו אם צנחר זו

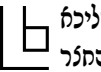
הרי המחיצה בפתח הדרומי יש בה עומ"ר לגדור
הפתח הדרומי, ונמצא דאיכא עומ"ר ממזרח למערב
בצד דרומי של החצר הצפונית, אבל ליכא עומ"ר
מדרום לצפון אף לאחר שיתן פס ד' בפתח המזרחי,
וה"ה אם אין העומ"ר גודר את רוב הפתח הדרומי,
וקמ"ל החזו"א דאף אי ליכא עומ"ר באלכסון אפילו
לרוח אחת, ואפילו לא יהא עומ"ר לגדור אלא ממזרח
למערב, ואליו מצפון לדרום לא יהא עומ"ר, מ"מ
יהיו שתי החצרות מותרות, דהחצר הצפונית שיש
לה עומ"ר בדרום משמשת מחיצה לחצר הדרומית,
ובלבד שיהא פס' ד' בראשי החצרות, נואע"ג דכתב
בחזו"א סי' ס"ה סקמ"ה אות י"ח דעומד שאינו
מתיר במקומו אינו מתיר במקום אחר, מיהו כיון
דאם נתיר החצר ההולכת ממזרח למערב הותרה נמי
החצר ההולכת מדרום לצפון, הלכך כה"ג חשיב
עומד המתיר במקומו דמסייעות זא"ז כמש"כ בחזו"א
אור"ח סי' ס"ה סקמ"ה אות ז'. [ולהאמור נראה
דמש"כ בחזו"א סי' ס"ה סקמ"ה אות י' י"א לדון
בעומ"ר ע"פ הכתוב בסקל"י, אין הכונה עומ"ר
באלכסון, אלא הכונה למש"כ בסקל"י דמצרפין

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

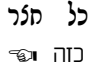
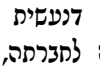
ה

וקצת פלא שלא פירש לן בחזו"א סקל"ו כיצד עומד שאינו מתיר במקומו מנטרף לעומ"ר שכתב לה סי' ס"ה סקמ"ה אות י"ת, ע"פ הסצרה דתרווייהו מסייעות זל"ו שכתב החזו"א שם אות ז', ואפשר דשאני ציור כזה [דאיידי צה החזו"א שם אות י"ח] דכותל המזרחי של החצר הדרומית אינו עומד כנגד פרצת החצר הצפונית, הלכך לא חוינן דהחצר הצפונית גדורה מהעולם בעומ"ר אלא אי איכא מציאות דין עומ"ר, ולזה כתב מרן ז"ל דאין חלות דין עומ"ר, ע"י עומד שאינו מתיר במקומו, אבל ציור כזה [צפתח החצר הדרומית], הוא כנגד הפרצה הדרומית של החצר ההולכת ממזרח למערב, והמציט מנפון על הצד הדרומי רואה את עלמו גדול מהעולם בעומ"ר צדדוס, וכה"ג י"ל דמועלת המחיצה הדרומית [שצפתח החצר הדרומית] להנטרף לעומ"ר אף אם עומד זה מתיר במקומו, דשפיר מצינו למחשב דכלפי החצר הצפונית יש לה עומ"ר ההולך בעקלתון, וממילא מצינו לראותו כביכול המחיצה הדרומית ממשכת בקו ישר את המחיצה הדרומית

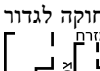
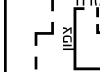

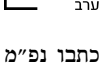
40 שבראשו כזה יהי רובו גדור, שתיהן מותרות בפס ארבעה.

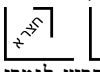
39 חורף כונת החזו"א דציור כזה הכל חשיב רה"י, אף אי ליכא עומ"ר צאלכסון, משום דחשבינן דהמחיצה צדדוס ההולכת ממזרח למערב מנטרפת לעומד הדרומי של החצר המזרחית כזה ונהי דליכא עומ"ר מדרום לצפון, מ"מ משמשת החצר הצפונית כמחיצה רביעית לחצר הדרומית.

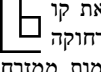

וייש לעיין ממש"כ בחזו"א סי' ס"ה סקמ"ה אות י"ח דעומד שאינו מתיר במקומו אין מנטרף לעומד במקום אחר, וקשה מאי שנא הכא דמשתמשין במחיצה שצפתח הדרומי טרם שהתירה במקומה, ויש לפרש דשאני הכא כיון דאם נתיר החצר ההולכת ממזרח למערב הותרה נמי החצר ההולכת מדרום לצפון, הלכך כה"ג חשיב עומד המתיר במקומו, דתרווייהו מסייעות זל"ו, כמש"כ בחזו"א

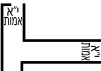
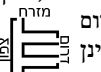
47 אר"ח סי' ס"ה סקמ"ה אות ז' ציור כזה וכ"ש ציור דאיכא עומ"ר גם מדרום לצפון דנעשית כל תצר תצרב מחיצה לחצרתה, כזה

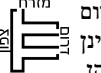
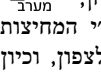
ציור ר"ח
ציור ר"ח

החצרות ומסייעות זל"ו וכמש"כ בחזו"א אות ד', וכן מש"כ בחזו"א שם אות י"א דבציור כזה ויש בעקמיותן יותר מי' שתיהן מותרות כמש"כ סקל"ו לאו בהרכח דר"ל משום עומ"ר באלכסון, אלא י"ל דכי היכי דהפס ד' בפתח הדרומי ממעט מרוחב עשר, ה"נ משתמשין בפס ד' זה לגדור בין החצרות וכמבואר בסקל"ו דמשתמשין במחיצה רחוקה לגדור כזה וכן מתפרשין דברי החזו"א שם אות י"ד ט"ו בציורים כזה וכמבואר לקמן פל"ג.

בספר תיקון מבואות פ"ה הערה 34 כתבו נפ"מ לכל המבואר בחזו"א דאי דיינינן דאיכא מחיצה באלכסון גמורה לרוח הדרומית והמזרחית, א"כ אם הרוח המערבית תהא פרוצה במילואה יהא סגי לה בפס ד', אבל אי דיינינן דאין כאן מחיצה באלכסון, אלא משתמשין במחיצות רחוקות ואיכא ב' חצרות ב' חצרות כזה נמצא דהרוח הרביעית של כל חצר כבר מתוקנת בפס ד', וא"כ אם יהא פרוץ לגמרי כותל המערבי יחבטל הרה"י לגמרי.

40 (ו) כונת החזו"א בציור כזה להצייר את קו המחיצה הדמיונית, היאך המחיצה הרחוקה שבדרום משמשת עומ"ר במקום העקמיות ממזרח למערב, ומה שצייר ריבוע, אפשר דר"ל דבשורש ההלכה דיינינן כאילו הכותל שבפתח הדרומי מעובה עד העקמיות כזה וכיון דכשנצרך את כל העומד בצד דרום אית לחצר ההולכת ממזרח למערב עומ"ר מהעולם בדרום שפיר דמי, ונמצא דהחצר הדרומית פרוצה לחצר סתומה, דרה"י משמשת מחיצה, [ומש"כ בחזו"א סקל"ג דאין מועיל פס ד' בשני רוחות בחצר, הנ"מ

70 בחצר שיש בה ב' רוחות פרמ"ר, ולהאמור נראה דמש"כ בחזו"א אר"ח סי' ס"ה סקמ"ה אות י' בציור כזה ושתי החצרות רחבות יותר מי' שתיהן מותרות, וכן בצאות י"ג ציור כזה אין הכונה משום עומ"ר באלכסון, אלא ר"ל דאף אי דיינינן מ"מ חצר בפ"ע, ואיכא פרצת עשר ביניהן, מ"מ החצר הצפונית גדורה מהעולם ע"י המחיצות הדרומיות של החצרות ההולכת מדרום לצפון, וכיון דנעשית החצר הצפונית רה"י הרי היא כמחיצה בין

83 מותר מערב

ציור ר"ח
ציור ר"ח

ואם עשה פס רק לאחד מהן שתיהן
אסורות כיוון שהן פרוצות בב'

דפנות ברובן למקום האסור. אפי' החצר
המזרחית שיש לה עומ"ר מהעולם מ"מ היא

פרוזה לחצר המערבית שהיא עדיין כרמלית. מיהו
הגדר שבראש הדרום אם יש בו ארבעה

טפחים נידון משום פס. ר"ל דמס"כ לעיל
דגדר מעט צראשו של החצר המערבית לדרום

אם יש בו שיעור ד"ט יכול לשמש כפס ד' והוא
דצר פשוט. [ואולי יש כאן חידוש דרשאי להניח

הפס ד' סמוך לכותל שאין בו שיעור אורך של
החצר וכל הכשרו כמותל זה רק מפני שפרוך

לרה"י וקמ"ל דש"ד, ולא דמי לציור כזה 44
דיתכן ללא מועיל הפס ד' אלא צנל שכנגד⁽¹⁾.

40 העליונה כפי הציור שצייר בחזו"א כזה ודחתאן עלה נחא נמי דא"ל למייתי עלה
מדין תרזויהו מסייעות זא"ל, כיון דהחצר הצפונית
מותרת גם צלא היתר החצר הדרומית.

47 עור י"ל דשאני ציור כזה דהנידון
דהחצר המערבית תשמש כפס ד'

לחצר המזרחית, וכלפי דין פס ד' אפשר דבעינן
שהיא היכר הפס צתוך גבולות החצר, ולזה בעינן

לסבא דתרזויהו מסייעות זא"ל, [ועיין לקמן
פל"ג ס"ז דלקושטא י"ל דחשיבי כחצר אחת

דהמחילה צמערב הולכת בעקלתון, והחזו"א רק
מפרש על הצד דחשיבין להו כצ' חצרות], אצל

39 לענין עומ"ר לציור כזה י"ל דכל שהחצר
הצפונית גדורה מהעולם בעומ"ר, לא אכפת
לן דחלק מהעומד אינו בגבולות החצר.

דינים העולים מחזו"א או"ח סי' ס"ה סקל"ז

דאיכא פרטות צקין זיית ואין קלוות העומד כנגד
צ' הצלעות, וז"ע אי גרע מציור כזה 37

דמבואר בחזו"א או"ח סי' ע"ב סק"ה דאע"ג
דאין חוד העומד זה כנגד זה שפיר דמי.

39 ג. ציור כזה הכל חשיב רה"י, אף אי
ליכא עומ"ר צאלכסון, משום דחשיבין
דהמחילה צדרום ההולכת ממזרח למערב מנטרפת

40 לעומד הדרומי של החצר המזרחית כזה 40
ונהי דליכא עומ"ר מדרום לצפון, מ"מ משמשת

החצר הצפונית כמחילה רציעית לחצר הדרומית.

31 א. ציור כזה אם שיעור האלכסון צין
קצה המחילה הדרומית לקצה המחילה

המזרחית הוא כשיעור הפרוך לגדור פתח אחד
חשיב הכל רה"י דאיכא צפתח השני פס ד', ואף

181 דאם נאריך את הקו האלכסוני כזה 181
לא יהיה הקו מול קלוות הצלעות, מ"מ

מצינו לדון דהרות המזרחית גדורה צאלכסון, מפני
סקלוות המחילה המדורגת צמזרח ודרום צקוים

ישריים מול המחילה שכנגדה צצפון ומערב. [ועיין
צסמוך ה"ג דאף צאופן דליכא עומ"ר צאלכסון

משכחת לה היתר צצ' החצרות].

37 ד. ציור כזה דיינינן דהרות המזרחית
גדורה עד הקצה, אע"ג דאין קלוות

המחילות זה כנגד זה.

32 ב. ציור כזה חשיב עומ"ר והוא
דהמחילה צין צ' הצלעות,

183 אצל ציור כזה אינו עושה עומ"ר,

לשמאל משום בקיעת רבים אבל בחצר אין הדין כן ואף
לרב כשר דאין ריעותא דבקיעת רבים בחצר. והחזו"א
מיייתי ראייה דבחצר אין ריעותא דבקיעת רבים.

(1) וביאור תורף דברי החזו"א בסקל"ז דגם בב' חצרות
שיש עומ"ר ביניהן אע"ג דבדליכא פרצת עשר במבוי
עקום באופן דלא תיקן את המבוי השני חשיב כמפולש גם

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

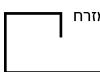
חזון איש עירובין סימן א' סקמ"ה

בעה"י הג"י"כ וח"ד א"מ הבש"ף

א"ה: כל צורות החצרות שבחזו"א ובביאור דלהלן, הצד העליון הוא המזרח, וממילא התחתון המערב, וימין הוא הדרום, ושמאל הוא הצפון. הכתוב באותיות מרובעות הן דברי החזו"א באו"ח סי' ס"ה סקמ"ה, והכתוב באותיות רש"י הוא הביאור בדברי החזו"א זללה"ה, והערות בשולי הגליון הוא דיון בנידוני החזו"א.

כמאן דמליא, וכאילו יש מחיפה ממשית בכל חלק החצר המערבית גבולה עם החצר המזרחית].
ב] כיון דהחצר המערבית גדורה מהעולם החיצון בכל קרן צפוני מזרחי שלה, הרי גידור זה משמש כמחיפה לחצר המערבית צדו מזרחית שלה. **ג**] מחיפה ההולכת עקלתון גודרת אע"פ

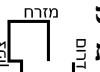
שאינה צקו ישר עם הרשות כזה ולח אכפת לן שיעור החלל שצמח המחיפה, דקו"ס מחיפה זו ההולכת עקלתון גודרת יותר מד"ט את האד המזרחית של החצר המערבית. וזה

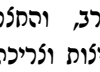
ג"כ מד. החזו"א מוכיח דמחיפה מזרחית כזו חשיבה מחיפה גמורה. **מחצר** קבנה שנפרצה לגדולה **צמאי** דמוקמינן לה ט' ב' **בנכנסין** בות"י קבנה לגדולה. הליור צסוגיא סס כזה,

החצר הקטנה אסורה גם החלק הנכנס לגדולה, מפני שאין לחצר הקטנה אלא צ' מחיפות מלפון ודרום, [ומיירי שאין צמחיפות החצר עומ"ר עד הכותל המערבי שצמח הגדולה, ואת"ל דיש להן עומ"ר, מ"מ מדרבנן אין לה תיקון צדו רביעית המזרחית]. **ואפ"ה** גדולה מותרת, **אע"ג** שבין הבתלים הנכנסין אסור והגדולה פרוצה למקום האסור. הנה צסוגיא ט' צ'

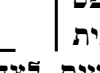
מצואר דהחצר הגדולה מותרת ולא נתפרש מהיכן היא מותרת, כי הלך כל מה שצין מחיפות החצר הקטנה אין היתר לטלטל בהן מיהא מדרבנן מפני שאין להן ד' מחיפות, ואף אם מחיפות הגדולה המזרחיות מכאן ומכאן יש בהן שיעור עומ"ר על רוחב החצר הקטנה, מ"מ מחיפות הקטנה הנכנסות לגדולה מסלקות את העומ"ר [כמצואר צסוגיא דסילוק מחיפות עירובין ז"צ ב'], וע"כ ז"ל דהגדולה מותרת, היינו עד תחילת כותלי הקטנה הנכנסים לגדולה, וסתימת הדברים צמשמע, דקרני החצר הגדולה שמאחורי כותלי

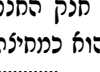
הקטנה נמי מותרין, וכן שטח הגדולה מול הקטנה אע"פ שפרוץ לקטנה נמי מותר, ולא אמרינן שמקום זה צדולה פרוץ למקום האסור,

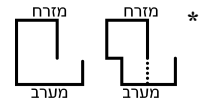
א. חצר העשויה כזה צלור הלזה מנינו לחלק את המקום לצ' חצרות כזה, החצר המזרחית אית לה ג' מחיפות

* ופס ד' צדו רביעית צמערב, והחצר המערבית אית לה רק ג' מחיפות ולריכה תיקון צדו רביעית המזרחית. **נראה דשתייהן מותרות**. החצר המזרחית ודאי מותרת צטלטול גם מדרבנן, דיכולה לדון את עצמה צפ"ע דאית לה ד' מחיפות [ומיירי שהצליטה שיתרה חצר המזרחית על המערבית לפחות ד' טפחים], והחצר המערבית ג"כ מותרת אף מדרבנן, מפני שיש לה גם תיקון צדו רביעית כמצואר צסמוך כ"לד. **שהחצר**

המזרחית יש לה ג' מחיפות ופס ברוח רביעית. **וא"כ חצר המערבית חשיב ג"כ כגדור נגד רוח רביעית צ"ד צפונית כשיעור שהיא פתוחה לחצר המזרחית, והוי כפס ד'.** כיון דהחצר המזרחית מתוקנת לטלטול ממילא כל חלק החצר המערבית שגובל עם החצר המזרחית הוא כמחיפה

עבור החצר המערבית, כזה , וצחו"א לא פי הטעם כ"לד רה"י של חצר המזרחית משמשת כפס' ד' לחצר המערבית, ויש לפ' צממה לשונות (ולקושטא כל הלשונות לכאורה חד הן). **א**] רה"י משמשת כמחיפה [או ע"י מחיפותה החיצוניות דחזינן להו כגודרות את המקום הפתוח אליהן, או דרה"י

עבור החצר המערבית, כזה , וצחו"א לא פי הטעם כ"לד רה"י של חצר המזרחית משמשת כפס' ד' לחצר המערבית, ויש לפ' צממה לשונות (ולקושטא כל הלשונות לכאורה חד הן). **א**] רה"י משמשת כמחיפה [או ע"י מחיפותה החיצוניות דחזינן להו כגודרות את המקום הפתוח אליהן, או דרה"י

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

נמצא דהחצר המזרחית יש לה ג' מחיצות שלימות בעומ"ר, ואין בהן פרצה י', והנה ניתרת בפס ד'. החצר הגדולה יש לה ד' מחילות המחילה המזרחית והשפונות שלמות לגמרי, והמחילה המערבית יש בה פרצה לחצר המערבית אבל הפרצה פחות מעשר אמות ואורך המחילה מרובה על פתח החצר המערבית, וזרות דרומית יש מחילה רביעית של פס ד' (ק). וחצר המערבית הפתוחה במילואה לתוכה חשיבה כסתומה ברוח רביעית. נחזו"א מפרש היתר החצר הקטנה המערבית מפני שהיא סתומה מ' רוחתיה דלית לה עומ"ר עד כותל המזרחי. ואפי' בשרחב החצר המזרחית יתר מ' שא"א למחשבה להחצר מערבית כסתומה כלה ע"י עומ"ר של כותל הדרומי והצפוני עד כותל המזרחי של החצר המזרחית, מ"מ כיון שבפתח החצר המזרחית אתם עד שלא נשאר בו יתר מ' שתיהן מותרות (ב). ללאור כונת החזו"א שלא תאמר דהחצר המערבית סתומה מפני שכתליה גודרים צעומ"ר עד המחילה המזרחית של החצר המזרחית, זה אינו אלא אפילו היתה החצר המזרחית הגדולה רחבה יותר מעשר אמות דבכה"ג לא מועיל עומ"ר [לפרט עשר] מ"מ היתה נידונה החצר המערבית הקטנה כסתומה, אלא טעמא דחשיבה הקטנה כסתומה משום שהיא פתוחה למקום הסמוס מן העולם, דהחצר המזרחית מתוקנת גם צרות רביעית ואין שם

וע"כ דחשבינן לחצר הגדולה גדורה מהקטנה כזה.

08 אלא שהגיפופין חשיב בפס ד'. הגיפופין הן המחילות המזרחיות של החצר הגדולה וכפי המצואר לעיל אין חסרון צוה שכותלי הקטנה כממשיכין את המחילות דליינין דסו"ס הרוח המזרחית של חצר הגדולה גדורה מצחוץ צשיעור ד' טפחים ולא חשבינן לכותלי הקטנה כמסלקין את המחילות המזרחיות של הגדולה אלא אדרכא חזינן לכולהו כמחילות ההולכות מנפון לדרום ויורדות למערב צנורת ר"ש. ואין נפקותא אי כותלי קטנה נכנסין באמצע הגדולה או בכנסין מן הצד, ולא אשתאר גיפופא אלא לצד אחד. כאן

09 מפרש החזו"א דלייור דליינין ציה לעיל כזה היינו הן ממש לחצר גדולה וקטנה, צאופן לכותלי הקטנה נכנסין לגדולה מן הצד, כזה

10 וכל חצר קטנה וגדולה דסוגיין איכא הלייור דליינין ציה, כזה.

12 ב. וכן העשויה כזה וכגון שאורך החצר ההולכת צפון ודרום כ' אמות, ורחב החצר ההולכת מזרח ומערב ט' אמות. החצר הגדולה המזרחית מידותיה הן אורך כ' אמה ורוחב ט' אמות ור"ל דהרוחב שלה הוא ממזרח למערב. [והא דנקט שיעור ט' אמות לרוחב החצר, כדי לפ' שאין פרט עשר ללא מועיל לה פס ד', והה"נ דגם צרוחב עשר צדקדוק ופס ד' צדום נמי שפיר דמי].

מחיצה, אלא כל שבסופו של דבר המחיצה גודרת בין המקום הנידון לעולם החיצון הוי מחיצה מעלייתא [ואפשר דפירוש הדבר דה"י משמש מחיצה היינו דכי היכי דמחיצה בעלמא היא גודרת בין המקום הנידון לעולם בחוץ ה"נ רה"י שבין המקום הנידון לעולם החיצון חוצצת].

(ב) יעוין בס' שונה הלכות סי' שס"ד סכ"ב דבאופן דכתלי המזרחית אין נמשכין ד"א הרי ניתרת החצר המערבית בנראה מבחוץ דמועיל בחצר, ולענין עירוב יחד חשיבי ציורים הללו כחצר קטנה שנפרצה לגדולה.

13 (א) ולקושטא לא חשיב פתח החצר המערבית כפרצה כלפי החצר המזרחית, אלא המחיצה המזרחית של החצר הגדולה הולכת עקלתון כזה בזה שום ריעותא, אולם בחזו"א בא לפרש דאין בציור זה מעליותא ע"פ הציור הראשון באות א' וכי היכי דפשיטא דבציור זה הוי מחיצה גמורה ה"נ בציור אות א' טעמא דהוי מחיצה היינו הך, דמחיצה ההולכת בעקלתון שמה מחיצה, ולפי"ז אין הטעם באות א' דהחצר המזרחית משמשת פס' ד' לחצר המערבית משום דה"י של החצר המזרחית עושה

פרטת עשר צפתחה. [וראה הערה לפרט דברי החזו"א צאופן אחר].^(א)

ג. וכן העשויה כזה או כזה⁽⁷⁾ ורחב החצר ההולכת מזרח מערב

1-16

3-15

מזרח מערב מ' ורחב החצר ההולכת דרום צפון יתר מ', שתיהן מותרות בפס ד' [וכסתם ראש החצר המערבית עד י' וצע"ג שהחצר המזרחית (היא) הסגר השמאלית (הפנימית) יש לה פרצה יתר מ' לחצר הברתה, מפני שהחצר המערבית חשיב כסתומה ע"י עומ"ר ש"ל כותל המזרחי והמערבי עד כותל צפוני ש"ל החצר המזרחית, והלכך פרצת החצר המזרחית לתובה לאו פרצה היא. תורף דברי החזו"א לחצר אחת מתקנת משמטת כמחיה שלישית לחצר השניה, הלכך החצר הדרומית ההולכת מדרום לצפון יש לה עומ"ר עד הכותל הצפוני של החצר הצפונית ונמצא דכל החלק של החצר ההולכת ממזרח למערב מול החצר השניה הוא רה"י, ומקום קטום זה משמש מחיה לחלק העליון של החצר

שפרוץ ציור מעשר לחלק החתומן המערבי, כזה [ומש"כ החזו"א צמוסגר וכסתם כו'¹⁷ ר"ל דכיון דמייירי דהסגר הדרומית רחבה יותר מעשר אמות ז"ל דמיעט הפתח כדלי שהפס ד' יתקן הרוח רציעית שצדורס].⁽⁷⁾ ואפי' כשאורך החצר המזרחית רק כ' אמה דנמצא דדופן הדרומית פרוצה ברובה לחצר המערבית מ"מ שתיהן מותרות מטעם האמור. אם סגר ההולכת ממזרח למערב אורכה כ' אמות וגם פרוצה לחצר השניה ציור מעשר אמות נמצא דהכותל הדרומי של החצר הצפונית פרוץ מרובה על העומד, מיהו כיון שכל החלק הפרוץ הוא רה"י, ממילא חשיבא כל החצר כסתומה כנ"ל. [והנה לקושטא הוה מצינו לדון את צ' החצרות כחצר אחת העשויה כמין ר"ש ולא היה נידון של פירצה יותר מעשר ציניהן, מיהו אי הוה חשבינן להו כחצר אחת א"א היה לתקן מצ' הגדלים בפס ד', וכיון דמצינו נמי לדון כצ' חצרות הלכך מפרט החזו"א מדוע אין הפרטת עשר מאחדתן לחצר אחת]. וזה נלמד ממוכחי העשוי כנד"ח ב' דשרינן לשמואל למבואות הקטנות בלחי, אע"ג שאין להן רק ב'

כבר נקבע שרשות זו גדורה מהעולם החיצון, [אך אין נראה דזו כונת החזו"א דא"כ היינו הך דמש"כ החזו"א לקמן אות י"ב ציור ג"ה בלוח הצורות שבחזו"א עיין בזה לקמן אות י"ב י"ג].

(ד) בחזו"א אות י"ט מבואר דאפילו אם החצר ממזרח למערב פרמ"ר בב' רוחות ויש בכל רוח פס ד' כזה תרויהו מותרות, מפני שכתלי החצר הדרומית יש להן עומ"ר עד הכותל הצפוני, ונמצא דמקום הפילוש הוי רה"י ומשמש מחיצה לב' חלקי החצר הצפונית, וצ"ע אי קס"ד הכא דאין החצרות מותרות בציור הנ"ל, ומהו החילוק בין אות ג' בחזו"א לאות י"ט.

(ה) ואין חילוק בין ב' הציורים בחזו"א דבתרוייהו המקום שכנגד הרחוב הרחב חשיב רה"י ומשמש כמחיצה, וכמבואר לעיל דלאו בהכרח ר"ל דרה"י כמאן דמליא אלא כיון דמקום זה גדור מהעולם וזה תועלת המחיצה ממילא מקום זה יש בו מעלת מחיצה.

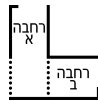
(ג) באמת צ"ע מה ראה החזו"א לדון על ציור כזה ומהיכי יתתי היה עולה על הדעת דהחצר המערבית אינה כסתומה, ואטו כל קרן זוית ברה"י צריך לפ' מדוע היא חלק מרה"י, ואפשר דהחזו"א אירי בציור שהחצר

המערבית פרוצה במערב ויש לה שם פס' ד' ולא כנדפס בלוח הצורות אלא כזה, ובציור כזה איכא רבותא דמצינו לחשב את החצר המערבית כחצר בפ"ע להתירה בפס ד' ברוח מערבית, והשתא ניחא הרבותא, דחשבינן לרוח מזרחית של חצר המערבית כסתומה שלא ע"י פס ד' להתיר לה לעמוד בפ"ע ולעשות לה פס' ד' ברוח מערבית, וטעמא דינא י"ל דכל שנקבע שם רה"י לחצר המזרחית גם מדרבנן חשבינן דמקום זה גדור מהעולם החיצון וכסתום דמי, [והמקום ההוא גדור בין מדאורייתא בין מדרבנן] ואין הפתח הדרומי של החצר המזרחית נחשבת כאחת מן הרוחות של החצר המערבית שלא להתירה בפסין מב' רוחות, דאין סתימת החצר המערבית מחמת הפס ד' של החצר המזרחית אלא כיון דנעשתה החצר המזרחית רה"י הרי

14

אָסור צטלטול דהמזוי מפולש הוא, ומצואר צסוגיין
 דלא חשנין לקרן זוית הסתומה שמשמש כמחילה
 עבור המזוי ומשום הצקיעת רצים, [לאפוקי רחצה
 דאין חסרון צצקיעת רצים משום אופי שימושה],
 ומצואר רחצה הפרוזה לרחצה כה"ג, הוה דיינין
 לרחצה ההולכת מפפון לדרוס כסתומה ע"י
 העומ"ר של הרחצה ההולכת ממורח למערב,

23 ושמ"מ דהקן זוית לפונית מערצית
 דחשיצה רה"י משמשת מחילה שליטית
 לרחצה המערצית כזה ע"פ.

ד. ואם יש פרצה בכותל דרומי של
 החצר המזרחית יש לעי' אי מצטרף
 הפרצה שלחצר חביתה עם הגדור להיות

24 עומ"ר כזה ע"פ ומסתבר דמצטרף⁽¹⁾.
 נידון הסו"א האס רה"י כי היכי דמשמשת
 כמחילה, ה"נ עושה עומ"ר, דהנה צניור

דקן חצר המזרחית יש לה פרצה צרום דרומית, ואין
 עומ"ר לגדור את הפרצה אלא צניורף חלל התחתון
 של החצר המערצית שהיא רה"י [דהחצר המערצית
 יש לה ד' מחילות, המחילה המזרחית שלה ע"י עומ"ר
 מדרום לצפון]⁽²⁾, ומסיק מרן ז"ל דמסתבר

(ז) בלוח הצורות בחזו"א ציור מ"ה דל המקום שכנגד
 החצר המערבית איכא עומ"ר מב' רוחות מהעומדים
 ברוח הדרומית של החצר ההולכת ממזרח למערב על
 הפרצה, ואפשר דציירו כן אליכא דמ"ר דלא אמרינן
 עומ"ר מב' רוחות. [עיי' מ"ב סי' שס"ב סקמ"ה
 ושעה"צ סק"ל].

(ח) והנה העומד בקרן זוית של חיבור החצרות אית
 ליה עומ"ר מדרום לצפון ומ"מ אי"ז סותר למיחשב
 נמי עומ"ר ממזרח למערב דקי"ל דאין עומ"ר עושה
 סילוק מחיצות כמבואר בחזו"א אר"ח סי' ע' סקכ"ב,
 ועוד יש לעיין כיון דכל קצה החצר המזרחית ברוח
 מערבית חשיב רה"י ע"י עומ"ר של החצר ההולכת
 מדרום לצפון, א"כ לו יצויר שהיה כותל במקום
 הזה היינו דנין עומ"ר רק בחלק העליון של החצר
 המזרחית [בלא המקום המשותף לשתי החצרות], א"כ
 השתא נמי מדוע נחשב שיעור עומ"ר עם רוחב החצר
 המערבית, דמ"ג אי חשיב רה"י הרי חשיב רה"י בקו
 אחד עם המחיצה המזרחית של החצר המערבית, ומהיכי
 תיתי מושכי' קו של עומ"ר באמצע רה"י התחתונה,
 ויש ליישב דעל הצד דלא אמרינן עומ"ר בתרתי

מחיצות, אלא שהמבוי הגדול השיב
 כסתום. מצוי העשוי כגדול הוא צניור כזה

18 והרחוב הגדול סתום ממערב ויש לו למי
 צמורח וכן כל הרחובות אית להו למי
 צראשס, ואע"ג דכל הרחובות אית להו
 רק צ' מחילות ולמי מ"מ מותרות

צטלטול גם מדרצין, וע"כ דהרחוב הגדול שיש

19 לו ד' מחילות ע"י עומ"ר כזה ע"פ
 משמש כמחילה שליטית לכל הרחובות
 הקטנים⁽¹⁾. וכן בהא דאמר ח' א'
 במבוי כלה לרחבה ונפרצה

רחבה כנגדו, ומבואר דרחבה כלה
 לרחבה כה"ג לבו"ע שתיהן מותרות,

22 והיינו בעשוי כזה ע"פ וע"כ הטעם

דחצר המזרחית חשיבה כסתומה
 ע"י עומ"ר של כותל דרום

וצפון עד כותל המערבית, והלכך החצר
 המערבית בלתי למקום סתום. דין מצוי
 שכלה לרחצה מיירי דאיכא פרצה צקן זוית של
 חיצור המזוי עם הרחצה, אצל איכא עומ"ר
 ממחילה הפונית של הרחצה על הפרצה שצנד
 לפון, נמלא דהרחצה מותרת צטלטול, אצל המזוי

(ו) ויש לעיין האם יש לדקדק מדברי החזו"א דלא
 ס"ל לדון את כל הרשות כאחת ונמצא דכל רחוב

20 ורחוב אית ליה ד' מחיצות ע"י עומ"ר כזה

21 דהרחוב הגדול יש לו עומ"ר מב' צדדיו וגדור
 גם במערב, והרחובות הקטנים
 אית להו עומ"ר מצפון לדרום

כזה, וטעמא דלא דיינינן כך י"ל דברחובות
 הקטנים לא חוינן אלא ב' מחיצות ולא דיינינן דכיון

דסו"ס כל הרשות גדורה מהעולם החיצון הו"ל מחיצה
 מעלייתא אפי' את"ל דרשות סתומה לא עושה מחיצה,

22 * * * * * [נפ"מ בציור כזה או כזה אי דיינינן
 לכל ג' הרחובות כרשות אחת והו"ל
 עומ"ר עה"פ], אמנם לקושטא אית

ליה להחזו"א (בסמוך אות ז') ראייה מחצר
 קטנה שנכנסה לגדולה דמקום סתום עושה מחיצה
 ע"ש, ואפשר דמשמע ליה למרן ז"ל דסתמא
 דסוגיא איירי דהמבוי הגדול רחב יותר מעשר
 אמות דבכה"ג לא מועיל עומ"ר, וע"כ דיינינן
 דהמחיצה השלישית למבואות הקטנים הוא המבוי
 הגדול הסתום.

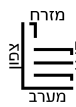
ציור רלב
 ציור רלז

ביאורים בדברי מרן החזון איש זלה"ה

יא

ההולכות מנפון לדרום, והרחוב האמצעי מג' רחובות הללו, אין לו פס ד', והאחרים יש להן פס ד', ונמצא להרחוב ההולך ממזרח למערב פרוץ לכרמלית באמצעו [לרחוב שאין לו תיקון צדום רביעית], וכחז מרן ז"ל דגס צכה"ג מלרפינן לשיעור עומ"ר את רחב הרחובות המתוקנים גד' מחילות שיהא שיעור העומד כשיעור הפרוץ צדום דרומית של החצר ההולכת ממזרח למערב^(ז).

26 דעושה עומ"ר^(ט). ואת"ל מצטרף מרחק נראה דאף בב' הצרות מצטרף מצטרף לעומ"ר כוח מערב ואע"ג שלא עשה פס להאמצעית וחשיבה ככרמלית, ניתרת החצר ההולכת מזרח מערב בעומ"ר, וכשאינן בפרצה יתר מ"י. הנה צליל זה איכא ד' רחובות, רחוב אחד ההולך ממזרח למערב ויש לו ד' מחילות, וג' רחובות סמוכות זל"ז

כמחיצה ודאי דא"א לראות את המחיצות כאילו הן קרובות כאן, אלא דמחיצה המתפתלת בעקלתון נמי מחיצה מעלייתא היא, מיהו יש לעיין לענין עומ"ר אי בעינן שיהא גדור בקו ישר, ונפ"מ במחיצה העשויה כזה דסך העומ"ר אינו בקו ישר מול הקנה שבקצה, אי

25 * משכינן קו עומ"ר משום דסך הרוח גדורה. ובחזו"א בסמך אות ה' מבואר דציו"ר כזה

45 נידון כעומ"ר לרוח המערבית וכ"ה בחזו"א

אות ו'. ד' כיון דהרה"י של החצר המערבית תופס את כל הקרן זוית של המקום המשותף לב' החצרות, היה מקום הרוח דלא עבדינן קו עומ"ר באמצע הרה"י אלא דיינינן לכל הקרן זוית כסתומה וממילא תחילת הנידון על הכותל הדרומי של החצר המזרחית מהמקום השייך רק לחצר המזרחית וכלפי זה ליכא שיעור עומ"ר ומסיק החזו"א דמסתברא דמצינו למשון קו עומ"ר באמצע הרה"י דסו"ס העומד בחצר המזרחית ופניו לדרום גדור מבחוץ ברובו, א"נ דיינינן דעומ"ר כזה.

146 ה] אפשר דהעומ"ר בב' הצדדים שבחזו"א באות ד' אין דנין עומ"ר בקו ישר עם קצה הרוח הדרומית של החצר המזרחית, ומטעמא דאמרו לעיל דאין מותחין קו דמיוני באמצע רה"י לחשב את אותה הרה"י כעומד, אלא חישוב העומ"ר דחלק מהחצר הוא רה"י במקומו [במקום המשותף לחצרות ההולכות מדרום לצפון כזה] ולהאמור י"ל דבהא גופא מספקא ליה למרן

27 ז"ל האם דיינינן עומ"ר כה"ג בלא קו דמיוני.

ו] הנה בעלמא יש לחקור מהו גדר מחיצה דשבת אי ענינה לגדר את המקום הפנימי, או לחלק בין בפנים לבחוץ בלחוד, ויתכן דזה הנידון אם רשות סתומה עושה נמי עומ"ר, דהנה לענין סוכה מסתברא דסוכה אינה עושה סוכה כגון ציו"ר כמין אות ר"ש, ורגל אחת אית לה ג' מחיצות לא חשיבא האי דוכתא כמחיצה לרגל השניה, ואפשר דבזה דן החזו"א אי עומ"ר דשבת נידון כעומ"ר דסוכה.

(י) ויש לעיין מאי רבותא בציו"ר הזה ע"פ הציו"ר דלעיל מינה, ועו"ק מאי רבותא דאע"ג דהחצר הגדולה פרוצה לחצר האמצעית שאין לה פס ד', הלא גם בציו"ר הראשון איירי דאיכא פרצה לכרמלית או אפי' לרה"י

דסתרי לב' רוחות, היינו טעמא משום דכי אמרינן עומ"ר ממזרח למערב נמצא דהכתלים שמדרום לצפון הם מחוץ לרשות, אבל בנידון דנן דהחצר המערבית כולה רה"י אי"ז סתירה, דכל החצר המערבית היא רשות אחת עם החצר הצפונית, ובלשון אחר י"ל דמצינו לדון דהעומ"ר הוא כל החצר המערבית עד הפתח הדרומי של החצר המערבית כזה

146

דמחיצה מתפתלת או רחוקה חשיבא מחיצה לעומ"ר, והיינו דמבפנים החצר חשבינן את העומ"ר כך דבמקום העקמימות המחיצה המזרחית של החצר המערבית הולכת לדרום ויורדת למערב, וכל פתח החצר המערבית מצטרף לשיעור עומ"ר, דכיון שנעשית החצר רה"י נידונת כסתומה. ונקלושטא י"ל דרה"י אינה ככותל ממש וממילא מצינו להשתמש באמצע רה"י כעומד לשווי כל הרוח הדרומית כרובו עומד, אע"ג דהרה"י אינה מסתיימת בקו שאנו משתמשין בו לעומ"ר.]

(ט) ויש לעיין מהיכי יתיי היא חילוק בין מקום סתום המשמש מחיצה לבין לעשות עומ"ר, ויש ליישב בכמה דרכים. א] אפשר דהחזו"א דן דכיון וגדר עומ"ר אין ענינו מדין רובו ככולו דהא עומד כפרוץ נמי ש"ד, אי"כ היה מקום לומר דגדר עומ"ר דע"י המחיצה חוינן לפרוץ נמי כסתום, וא"כ כשהעומד אינו עומד ממש אלא עומד של רשות סתומה לא חוינן לפרצה כסתומה, ולפ"ז י"ל דפשיטותא דהחזו"א דגדר עומ"ר אינו משום דנדמה לעין כגדור, אלא כל דבהוה הוא גדור ש"ד. ב] עו"ל דבאמת סבר החזו"א דלעומ"ר בעינן מחיצה ממשית, ונידון החזו"א בהא דרשות סתומה משמשת כמחיצה אי היינו רק משום דמקום זה גדור מהעולם, אבל אין המחיצות החיצוניות כגודרות כאן, או"ד טעמא דרה"י משמש כמחיצה גם משום דמחיצות רה"י מצינו לדונם דגודרות כאן ממש, ונפ"מ בעומ"ר, ומיהו אין הכרח דמסקנת החזו"א כצד אחד, אלא י"ל דתרווייהו אמת דרה"י משמשת כמחיצה גם משום דהמקום גדור מהעולם, וגם דחוינן למחיצות כאילו היו כאן, כיון דלקושטא גודרות גם כאן. ג] בלשון אחר י"ל דהא דרה"י משמש

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

45

ת. כזה נראה דאם רוב רוח המערבית של החצר המזרחית נגד חצר המערבית חשיב כעומ"ר וניתרת בפס לצד המזרח, וזה נלמד מחצר קטנה שנפרצה לגדולה כמו"כ באות א'. לומר זה מנינו לראותו או כחצר אחת או כב' חצרות, אם כב' חצרות הרי החצר המזרחית יש לה מחיצות שלמות בדרום ובצפון ובמערב ופס צד' צרוח מזרחית, ובמערב היא גובלת עם החצר השניה בצד, והחצר המערבית יש לה ד' מחיצות, ולפיכך היא יכולה לשמש כעומ"ר צרוח מערבית עבור החצר המזרחית, והחצר המזרחית תהא ניתרת בפס ד' צרוח המזרחית שלה. ואם נחשבת כחצר אחת דיינינן דאיכא עומ"ר על הפרצה דעומ"ר א"ל דוקא קו ישר מול העומד שכנגד אלא אף מחיצה המתפתלת נמי עושה עומ"ר. וזה נלמד מחצר קטנה שנפרצה לגדולה כמו"כ באות א'. להחצר הקטנה גדורה מתוך הגדולה ע"י העומ"ר של מחיצות הגדולה שמאחורי כתלי הקטנה^(א).

47

ז. כזה נראה דשתיהן מותרות דהצד המערבית חשיב פתחו כפס לחצר המזרחית וניתרת המזרחית. הטעם לחשיב כפס למדנו מגיפופי חצר הגדולה לקטנה. וכיון שהותרה המזרחית הותרה המערבית שחשיבא כסתומה ברוח רביעית. והנה לקוטעא הו"מ לפ' כפשוטו דאין כאן צ' חצרות וממילא הנקרא חצר מערבית אית לה ד' מחיצות דהיא עגמה אין חסרון צמה שמשמשת כפס ד' כיון דפס ההולך בעקלתון נמי פס מעלייא הוא, והנה החזו"א זל לפ' גם את"ל דכה"ג ידון כב' חצרות כיון דהחצר המערבית מצי לשמש פס ד' למזרחית ממילא המערבית פרוצה לרה"י, ולכאורה אף אי רה"י אינה משמשת כמחיצה מיהו צכה"ג דהרה"י אין לו שום פרצה לרה"י או לכרמלית והוא פתוח לרה"י ליכא שום חסרון. ואע"ג דחצר ב"ל שלא תיקן בה פס היא כרמלית, והו"ל חצר המערבית {א"ה, כמדומה דצ"ל המזרחית} פתוחה במחיצה חצוי' לרה"י וחצוי' לכרמלית. עכשו החזו"א זל לפ' כיצד מיוסדין הדברים צשורשן דהלא חלל החצר המערבית אכתי כרמלית היא קודם שמשמשת כפס ד' למזרחית והיאך משמשת כפס ד' אם יש צין כתלי חצר המערבית לחצר המזרחית חלל כרמלית צאמנע, א"נ בלשון אחר דהחצר המזרחית פרוצה חניה לכרמלית וחניה לרה"י או גם

ו. וכן העשוי כזה ועומ"ר בצירוף ב' הרוחות. זה ממש לומר של חצר קטנה שנפרצה לגדולה, ונהי דסוגיא דחצר קטנה איירי לענין לחיים אבל לקושטא אין חילוק וכי היכי דמשמש לחיים ה"נ משמש למחיצת עומ"ר^(ב).

114
108
101

הדרומית של החצר הצפונית, וכ"ה בחזו"א אות י"ד ט"ו י"ז בצירורים כזה , ברם בכמה דוכתא בחזו"א יש משמעויות סותרות עיין חזו"א ה' ציצית [ארו"ח ס"ב סק"ט] דנקט דלא מועיל עומ"ר מב' רוחות, נדפס בראשונה בספר חזו"א עירובין שנדפס בוויילנא בסימן האחרון, ואח"כ הדפיסו בא"י כל הסימן ההוא בהל' ציצית וצ"ע, והמקומות בחזו"א שדן על עומ"ר מב' צדדין הן: בארו"ח סי' ס"ה סק"א י"ב וסקמ"ה אות ו' י"ד ט"ו י"ז, סי' ס"ח סק"א ב' ג' ד' ו' ז' ח' ט' ט"ז י"ח, וסי' ס"ט סק"ה, וסי' ע"ד סוף סק"י, וסי' ע"ז סוף סק"א וסק"ה, ובסי' ע"ט סק"א.

ברוח דרומית של החצר המזרחית. ואולי הכא גרע דע"י העומ"ר של הרחוב האמצעי דיינינן דכרמלית זו נכנסת לתוך הרחוב המזרחי ע"י מחיצות העומ"ר שלה, משא"כ בצירוף הא' הרחוב פרוץ לכרמלית אבל הכרמלית אינה נכנסת לתוכו, אבל אין משמעות החזו"א דרבותא דצירוף ב' דאמרינן עומ"ר מב' רוחות אף ע"י רשות סתומה.
(יא) והנה באות א' נתבאר דצירוף כזה חשיב פס ד', וצ"ע אי לא הוה פשיטא ליה להחזו"א דה"ה לענין עומ"ר, דבעי לאשמועינן לה הכא.
(יב) כאן פסק החזו"א דמועיל עומ"ר מב' רוחות לקולא, וכ"כ בחזו"א אות י"ג דמצטרפין הפסי ד' שבב' החצרות הדרומיות לשיעור עומ"ר למחיצה

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

יג

[של החצר הגדולה] ההולכות מדרום לצפון כוה,
 50 דכלל החלל הפנימי של החצר הגדולה גם החלל שאחורי המחיצות של כותלי הקטנה, והא דאיתא עירובין ז"צ ז' ואילו השוה את גיפוּפיה גדולה נמי אסורה א"ל התם סילוק מחיצות הוא, יתפרש דהיינו צתוך החצר הקטנה צלל הכתלים הנכנסים. צרם יש לדון דכלל הריבועים של החצר הגדולה ששאחורי כותלי הקטנה נידונים מקום צפ"ע^(א), ולפ"ו כל ריבוע וריבוע אית ליה רק ג' מחיצות וכיון דמצואר צסוגיין דכל הגדולה מותרת ע"כ דתרווייהו מסייעות זל"ז, וציאור הדבר יש לפ' דצאין כאחת, א"כ דבאמת הכל נידון כחצר אחת הגדולה כדינה וזה צלל הכונה מסייעות זל"ז דהסיוע דדיינין להו כאחת, וכן משמע מלשון החזו"א לעיל מינה שכתב דלאחר דחשצין לה לפס לחצר מזרחית נותרת שתייהן חשיב כחצר חד וגדור כדינו. אך הלשון מסייעות זל"ז לכאורה אינו עולה בקנה אחד עם חצר חד, ויש ליישב דר"ל דממ"נ הגדולה מתוקנת צין אס נידונת כחצר אחת צין אס נידונת כצ' חצרות^(ב). וב"מ במבוי ב"ה א"חצר ונכנסות כותלי מבוי א"חצר וחצר מותרת בב"ב גוני כמבואר בשו"ע סי' שס"ה ס"ג. כוה

54 החצר מותרת עד הכותל הצפוני של המצוי ואע"ג דהמקום שכנגד המצוי אין לו ד' מחיצות מ"מ יש לדון דהחצר הדרומית משמשת כולה כפס ד' לחלק החצר שכנגד המצוי

55 כוה (טו).

לכרמלית. מ"מ כיון דלאחר דחשבינן א"ה אפס א"חצר מזרחית ניתרות שתייהן, חשיב כחצר חד וגדור כדינו. לכאורה ר"ל דצאין כאחת דכא"א סוגר על השני, [וכמצואר צסמוך] דאס המערבית תהיה פס למזרחית ממילא המזרחית תהיה רה"י וממילא תהיה המערבית רה"י מפני שפתוחה לרה"י וממילא אין ריעותא שמשמש כפס ד' דכל הסיבה שאינה יכולה לשמש כפס ד' מפני שחללה כרמלית אבל מצינו לדון כאחת דחללה רה"י כדאמרן. וזה נצ"מ דמצואר קטנה שנפרצה אגדולא, ואע"ג דאיכא מסוף הכתלים הנכנסין

48 עד הדופן שכנגדן יתר מ"י. כוה. וא"א חשיב השטח שבין כותל מזרח, ש"ל חצר הגדולה, וכותל הנכנס, ככרמלית מפני חסרון פס. צ' הריבועים הללו מצ' הצדדים מוקפים צג' מחיצות כוה והמחיצה המערבית אינה משמשת

49 עבורם מחיצה מפני שהיא רחוקה מהן ונמצא דאין לכל ריבוע וריבוע מחיצה רביעית. וממילא יהי' ב"ל שטח החצר שמון סוף הכתלים וצפנים כרמלית, שאין א"ו רק ג' מחיצות ורוח הד' פרוץ ב"ה מקצתה א"חצר הפרוצה עד א"ה ר"ר, ומקצתה ככרמלית. את"ל דהריבועים הללו חשיבי כרמלית ממילא גם כל החצר הגדולה התחמונה נמי חשיבי כרמלית מפני שהיא פרוצה ברוח הרביעית [המזרחית שלה] לג' כרמליות [צ' הריבועים והחצר הקטנה]. וע"כ דתרווייהו מסייעות זו את זו וחשיב כמחיצות. הנה היה מקום לדון דאין כניסת כותלי הקטנה מצטלים את המחיצות המזרחיות

56 ח. כוה וההולכת צפון ודרום רחבה פחות מ"י, וההולכת מזרח ומערב אין נפקותא

53 בצירוף כוה מדין באין כאחת תרויהו חשיבי רה"י ולפיכך כל חצר יכולה לשמש כפס ד' לחצר השניה אבל אי חשיבי חצר אחת לא יתכן תיקון פס ד' פעמיים באותה חצר.

56 (טו) והנה בצירוף כוה יהא ניכר ההשוואה בין חצר קטנה שנפרצה לגדולה למבוי וחצר הפרוצים זל"ז הנ"ל.

(יג) הגע עצמך דלשתי לזרוע כלאים בקרנות הללו וכנגדן בחצר הגדולה התחמונה, ולדון דהריבוע העליון מקום מוקף ג' מחיצות בפ"ע, כוה .

52 (יד) ויתכן נפ"מ כגון בצירוף כוה יש לדון הכל כחצר אחת דהכותל היותר מזרחי והכותל היותר מערבי עושה עומ"ר על הפרצות שבאמצע. אבל

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

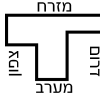
מעשר אמות וכמבואר לקמן]. אבל ז"ע מאי שגא
ממש"כ בחזו"א לקמן אות י"ט צ"יור כזה

91

דב' החלרות מותרות ע"י רה"י של מקום הפילוש הנעשית ע"י עומ"ר מכותלי החצר הדרומית, וזה מסייע דכונת מרן ז"ל כאן אף בלא דין רה"י עושה מחילה כמבואר לעיל.

ז. וכן בעשוי כזה ע"פ התנאים האמורים הדין בן. צ"ור זה לכאורה מיירי דהחצר

66

ההולכת מדרום לנפון [בחלקה הדרומי] אינה רחבה יותר מעשר אמות, ובחלקה הנפוני רחבה יותר מעשר, והחצר המערבית ג"כ רחבה יותר מעשר, ויש לעיין מה נחחדש צ"יור זה יתר על הציור דלעיל אות ח', דהלל הכותל הדרומי של החצר המערבית יש צו עומ"ר כלפי הפירצה במקום הפילוש, ומ"ל דהלד' הנפוני רחב יותר מעשר, ויש לפרש דאשמועינן ללא תימא דטעם ההיתר צ"יור כזה

משום דדיינינן לחצר המערבית צפ"ע דב' מחילתיה ההולכות ממערב למזרח הן עומ"ר כלפי מקום הפילוש, ואחר שנעשית החצר המערבית רה"י, יכולה לשמש כמחילה לנד' הנפוני של חצר המזרחית, אבל צ"יור כזה ללא מועיל העומ"ר בין חצר המערבית לנד' הנפוני של חצר המזרחית מפני שפרטתו יותר מעשר כזה יאסרו ב' החלרות, קמ"ל דדיינינן לב' החלרות [עד המקום

61

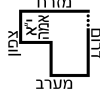

המערבית עד הכותל המזרחי, דיינינן דגם כלפי החצר המזרחית איכא עומ"ר החוצץ בין קצה הפילוש הדרומי לשאר החלק הדרומי, ובלשון אחר י"ל דכונת החזו"א כאן עפמש"כ בחזו"א לעיל אות ד' בציור כזה דתרויהו מסייעות זא"ז עיין לעיל ביאורו, ודכותה הכא באין בב"א תיקון החצר המערבית עם צד צפון של החצר המזרחית, ומדברי החזו"א בסמוך נראין הדברים דהחזו"א אכתי בא לפרש אף למאן דסבור דכל חצר וחצר נידונת בפ"ע מ"מ ב' החצרות מותרות, החצר המערבית מותרת מפני שיש לה ד' מחיצות ע"י עומ"ר לכותל המזרחי, וכיון דרה"י משמש כמחיצה, לפיכך החצר המזרחית

66

67

אם רחבה יתר מ"י, וההולכת צפון ודרום לא עשה בה פס בראשה, רואין את כותל הדרומי של חצר המערבית כאילו משוך עד כותל המזרחי של חצר המזרחית, ומה שממנו לפנים לצד צפון מותרת, ומה שממנו ולחוץ לדרום אסור עד שיעשה פס. הכא מיירי דאורך כותלי החצר ההולכת ממזרח למערב מיהת כרוחב החצר ההולכת מצפון לדרום, וממילא איכא מחילה דעומד כפרוך ע"י כותל הדרומי של החצר המערבית, עד הכותל המזרחי למעלה, ורוחב חצר המערבית אפילו יותר מעשר אמות, ורוחב החצר המזרחית אינה יותר מעשר אמות, דלילו היתה רחבה יותר מעשר לא היה מועיל עומ"ר לפרצה יותר מעשר] הלכך החצר הדרומית והמזרחית מותרין עד קו

העומ"ר של הכותל הדרומי, כזה ואם יתן פס ד' צפתח החצר המזרחית צד הדרומי הותרו ב' החלרות בטלטול, כזה

ועיין בהערה למטה מהו החידוש צ"יורים הללו (טז). ואפשר שיש להגיה את הציור בחזו"א ומיירי דאיכא פרצה ברוח הנפוני של החצר המזרחית ויש שס פס ד', כזה וקמ"ל דעד קצה הפילוש הדרומי הכל מותר, והחזו"א מייסד את חידושו שדהרגה דאף את"ל דכל חצר נידונית צפ"ע, מ"מ הן מותרות, ואלא דמי לדברי החזו"א אות י"צ צ"יור נ"ה בלוח הטרות שבחזו"א, דהתם החידוש גדול יותר דאיירי בחלרות רחבות יותר

61

62

64

(טז) יש לעיין מה בא מרן ז"ל לחדש באות ח' והלא פשיטא הוא דכיון דאיכא עומד כפרוך ממילא כל החלק הצפוני עם החצר הדרומית סגור במחיצות, ויש לפרש דסד"א דלא דיינינן לב' החצרות כחצר אחת, והחצר ההולכת מצפון לדרום נידונית בפ"ע, והיא פרוצה במילואה לרה"י בצדה הדרומי, ויש לעיין אם החלק הצפוני של החצר המזרחית מותר רק למש"כ מרן ז"ל דרה"י עושה מחיצה, ומקום הפילוש הוא רה"י ע"י העומ"ר של כותלי חצר המערבית כזה או"ד אף את"ל דרה"י אינה משמשת כמחיצה, מיהו כיון דהעומד בחצר המזרחית במקום הפילוש, רואה את העומ"ר מכותל הדרומי של החצר

65

המערבית עד הכותל המזרחי, דיינינן דגם כלפי החצר המזרחית איכא עומ"ר החוצץ בין קצה הפילוש הדרומי לשאר החלק הדרומי, ובלשון אחר י"ל דכונת החזו"א כאן עפמש"כ בחזו"א לעיל אות ד' בציור כזה דתרויהו מסייעות זא"ז עיין לעיל ביאורו, ודכותה הכא באין בב"א תיקון החצר המערבית עם צד צפון של החצר המזרחית, ומדברי החזו"א בסמוך נראין הדברים דהחזו"א אכתי בא לפרש אף למאן דסבור דכל חצר וחצר נידונת בפ"ע מ"מ ב' החצרות מותרות, החצר המערבית מותרת מפני שיש לה ד' מחיצות ע"י עומ"ר לכותל המזרחי, וכיון דרה"י משמש כמחיצה, לפיכך החצר המזרחית

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

דמצינו לדון את כל התורות כאחת, דקו"ס אין כאן פרטה לעולם החינוך, אבל יש לפרש דכונת מרן ז"ל כאן משום עומ"ר כלפי העולם החינוך, ור"ל דאף את"ל דדיינין לכל תר"פ צפ"ע, ואין צ' תורות נותרין בפס אחד, מ"מ יש

74 כאן כלפי חוץ עומ"ר צאלכסון כזה וצלסון אחר י"ל עפמ"כ לעיל צביאור המזו"א סקל"ו דסגי לכל מקום ומקום בתוך התורות הללו אית להו ג' מחינות ופס צרות אחת שפיר דמי. ונראה דפרצת כותל הדרומי מה שהוא צ"ח צר חברתה, מצטרף להשלים רוב של עומד כנגד פרוץ כזה

71 אף אם יהיה הפרוץ מרובה מהעומד מצטרף פתחת החצר של צפון ודרום להעומד והו"ל עומ"ר. וזה נלמד מחצר קטנה שנפרצה לגדולה האמור באות א'. [וכותל הדרומי היינו של החצר ההולכת ממזרח למערב, ופתחת החצר של צפון ודרום היינו פתח החצר ההולכת מצפון לדרום], והנה צעירוצין ט' צ' מצואר דצ"ור כזה,

70 החצר הגדולה מותרת, והיינו עד תחלת כותלי הקטנה הנכנסים לגדולה, ומשמע דקרני החצר הגדולה שמאחורי כותלי הקטנה נמי מותרין, וכן שטח הגדולה מול הקטנה אע"פ שפרוץ לקטנה נמי מותר, ולא אמריין שמקום זה בגדולה פרוץ למקום האסור, וע"כ דחשצ"ן דחצר הגדולה גדורה מהקטנה כזה

75 וכו" מצואר לעיל אות א', ושמעין מהחס דמחילה מפותלת נמי חשיבא מחילה דעכ"פ היא גודרת את הרשות הפנימית מהעולם שבחוץ, הלכך מחילה העשויה כזה משמשת כעומ"ר, דהיא כסתומה במקום השקעים,

שנעשה לר' כרשות אחת דכולה מוקפת מחילות מן העולם החינוך, ע"י עומ"ר דכותל דרומי של חצר המערבית הסוגר את רוח הרביעית של התורות. ויעוין צסמוך אות י' סדר המידושים בחזו"א[ט].

70 י. כזה ושתייהן רחבות יתר מי' ועשה פס בראש החצר של מזרח ומערב, והעמודה על פחות מי', שתייהן מותרות, וזה נלמד ממש"ב צע"ל ס"ק צ"ו. יש לעיין אחר שנתאר בחזו"א צאות ט' דחשצ"ן לחצר המערבית והמזרחית כחצר אחת מאי קמ"ל צ"ור זה, ומ"ל אי פרוטה החצר הדרומית צ"ור מעשר צלפונה צשתי רוחמיה לחצר הצפונית, או שפרוטה רק צ"ד הצפוני, ויש לפרש דהמזו"א עדיין צ"ל לפרש למאן דמ"ל לכל חצר נידונה צפ"ע, וצאות ט' קמ"ל דכיון דהמחילה הדרומית של החצר המערבית משמשת גם כמחילה לצד הצפוני של החצר המזרחית כזה

73 לפיכך דיינין צכה"ג את החצר המזרחית מכנגד הכותל הצולט לחצר המזרחית עד סוף גדה הצפונית כחצר אחת

70 עם החצר המערבית, אבל צ"ור כזה מחילה גם לחצר הצפונית, סד"א דאין מחילה החצר הדרומית משמשת צכה"ג נידונין כצ' תורות ואיכ"א פרצת עשר צניהן, קמ"ל דגם צכה"ג כיון דצ' התורות יחד גדורות מהעולם החינוך צד מחילות שפיר דמי, ומש"כ המזו"א דזה נלמד ממש"כ לעיל סקל"ו, אפשר דר"ל דצכלל החידוש הכתוב שם דאם סך הרשות גדורה צעומ"ר מהעולם החינוך שפיר דמי, היינו דדיינין לכל החצר כאחת, אבל

75 ה"ה אי ליכא עומ"ר צאלכסון כזה

79 בפס ד' של יתרת המחיצה הדרומית של החצר המערבית, הלכך אף אם לא היה עומ"ר בכותל הדרומי של החצר המערבית כגון שהיה אורך החצר המערבית ח' אמות ורוחב החצר המזרחית ט' אמות, מ"מ היו ב' החצרות מותרות מדין פס ד' ברוח רביעית כזה

72 בצד הצפוני סתומה עד פתח החצר המערבית והחלק שכנגד הפתח של החצר המערבית הוא רה"י דמקום הפילוש רואה את העומ"ר של כותלי החצר המערבית. (יז) ולקוטטא בצ"ור כזה הצד הצפוני של החצר המזרחית והחצר המערבית נותרין

ביאורים בדברי מרן החזון איש זלה"ה

ודכוותה צל"ור דא"ירי ציה החזו"א, הרי רוחם החזר הדרומית מנטרף לשיעור עומ"ר לסתום את הפרצה שצכותל הדרומי של חצר הצפונית(76).

בחצר, הני"מ בחצר שיש צה צ' רוחות פרמ"ר, אצל ככל הצירים שחזו"א אוחיות י"א י"ג י"ג איכא ג' מחילות לכל חצר וחצר. [ולמעשה צוה חס ביאור כל החזו"א באוחיות י"א י"ג י"ג אך בכדי להרחיב את היריעה ולצאר מהו הרבותא צכל ציור, הצאנו את כל השקלא וטריא והדרכים צדצרי החזו"א].

76 **יא.** כזה ויש בעקמימותן יתר מי' ואין בפתחו י' שתיהן

מותרות כמבואר ס"ק צ"ו. כל חצר פרוצה לשניה ציותר מעשר, אצל העומד מרובה על הפרוץ. ואף בשנמדוד בעקמימות יהיה פרוץ מרובה מצטרף סתימת ראשן **צ'הש"ים** עומ"ר. וגולה מזו אף חס הפרצה יתרה על העומד, דהיינו דמשך כותלי

76 **א.** צל"ור כזה כל מקום ומקום צתוך החצרות הללו אית להו ג' מחילות

ופס צרות ד', דכל חסרונס שהן פרוצין זל"ז, וי"ל דמסייעין זל"ז דכל חצר גודרת את חצרתה כמש"כ בחזו"א אוח ז', ומה שצ"יר צחזו"א צסקל"ו קו אלכסוני, י"ל דאין הכונה דדיינין עומ"ר צאלכסון, אלא כונתו ז"ל רק לתאר כיצד הרשות כולה גדורה צרובה מהעולם שצחוץ, וקאמר דמחילה מדורגת הרי היא מחילה גמורה, וי"ל דלא שגא מציור כזה

82 החצרות לזד הפרצה פחות מהפרצה כזה ופתחי החצרות פחותין מעשר אמות, מפני שנתמעטו ע"י הפס ד' שנתן צכל פתח, כל החצרות מותרות כמבואר צסקל"ו דהפסי ד' מנטרפין לעומ"ר, ורבותא דאין חילוק צין פרצה עשר לפרמ"ר משוס דפרצה עשר לדעת החזו"א וסייעתו הוא מדרבנן ופרמ"ר מדאורייתא, [ובחזו"א אוח י"ג נסתפק חס חצרות הפרוצות זל"ז יותר מעשר ואין ציניהן עומ"ר והכריע להקל, ועיין לקמן מ"ט צאות י"א שפיטא ליה דשפיר דמין].

138 ואע"ג דאין חצר אחת ניתרת צצ' פסין מצ' רוחות כמבואר בחזו"א סקל"ג, חס טעמיה משוס דבעינן ג' מחילות וליכא, אצל הכא דאיכא ג' מחילות צכל חצר וחצר, הרי צ' פסי ד' צדרוס ומזרח צאין רק להחיר את מקוס הפתח שלא יהא פרוץ צמילואו כדין תיקון צרוח רביעית, [כי היכי דמועיל פס צצ' רוחות להחיר עוצי פתח צשיעור אמנה דלרץ תיקון צצ"ע].

דברי החזו"א צאות י"א י"ג י"ג כולן יסוד אחד הוא, דצגוונא דכל מקוס צחצרות אית ליה ג' מחילות, וכל חסרונס שפרוצין זל"ז, כי היכי דחס היו הפסי ד' צבראשי החצרות נמלאין צמקוס שפרוצין החצרות זל"ז כזה

78 **ב.** לפי דרך אחת צביאור החזו"א סקל"ו דציור כזה דיינין עומ"ר צאלכסון, הרי צל"ור כזה איכא נמי עומ"ר צאלכסון על כל החצרות כאחת כזה אע"פ שאין ניכר העומ"ר צזרועות מ"מ דיינין על סך כל החצרות כאחת.

77 **היו** החצרות מתוקנין מפני שהיו גדורין צעומ"ר זמ"ז, הי"נ השתא דהפסין צראשי החצרות, הרי כל חצר גדורה מהעולם שצחוץ צג' מחילות עומ"ר, כזה ומ"ל שהן פרוצין זל"ז אי איכא ג' מחילות צכל מקוס ומקוס, ומש"כ

76 **ג.** נהי דשלא צמקוס העקמימות אין ניכר העומ"ר צאלכסון, מיהו צמקוס העקמימות

147 בחזו"א סקל"ג דאין מועיל פס ד' צשני רוחות

76 **ג.** נהי דשלא צמקוס העקמימות אין ניכר העומ"ר צאלכסון, מיהו צמקוס העקמימות

147 ומ"ל שהן פרוצין זל"ז אי איכא ג' מחילות צכל מקוס ומקוס, ומש"כ

אע"ג דהמחיצה עשויה כמין ח"ת, קמ"ל דאף הכא דהעומ"ר ע"י חצר הדרומית משמשין מחיצותיה כעומ"ר לחצר הצפונית, דכל פרצה שסתומה בסופה אין כאן פרצה.

(יח) ויש לעיין מה ראה מרן ז"ל לחזור כאן על דבריו באות א' לענין עומ"ר, ואפשר דקמ"ל דלא חימא דדוקא בחצר קטנה שנפרצה לגדולה דהגיפופין שייכי לחצר הגדולה לפיכך משמשין לה כעומ"ר

דהחזרות פרוצין צמילואן לרה"ר רריך פס ד' וכ"נ בחזו"א סקל"ו.

80 יב. וכן בעשוי כזה ושתיהן יתירות מי' ואין בפתחן עשר. אפשר

דרבותא דציור זה על אות י"א, דהכא החצר הדרומית אין לה ג' מחיצות משלה, דהמחיצה הצפונית היא כותל של החצר ההולכת ממערב למזרח, ואין לחצר הדרומית עומ"ר עד כותל הצפוני, [דהחצר הצפונית רחבה יותר מעשר וגם איירי צאופן דהפמ"ר כמש"כ בחזו"א אות י"א], קמ"ל דמצינו לדון דכותל המערבי של החצר

148 הדרומית ממשיך ומתפתל עד לפון כזה והמחיצה השלישית היא המחיצה המזרחית

150 של החצר הדרומית המתפתלת כזה עי"ל

76 דקד"א דשאיני ציור כזה דתחילת היתר החזרות משום דמקום העקמימות

אית ליה ד' מחיצות לעצמו [דרואין כאחת את כל המחיצות הגודרות צאלכסון את הרשות], וכיון דנעשית העקמימות רה"י הרי היא משמשת מחיצה רביעית לכל חצר וחצר, אבל ציור כזה

80 החלק המערבי של החצר הצפונית אינו רואה את כל המחיצה המזרחית של החצר

הדרומית, נמצא דהחלק המערבי אין לו היתר טלטול אלא אחר שיעשה מקום הפילוש רה"י, ומקום הפילוש גם לית ליה ג' מחיצות כנ"ל, ולזה חידש מרן ז"ל דתרויהו מסייעין זל"י כעין

מש"כ בחזו"א אות ז', עי"ל דקמ"ל דלא נימא שאני אות י"א דמקום העקמימות משותף לב' החזרות, אבל באות י"ב דרוחצ החצר הצפונית

שכנגד החצר הדרומית שייך לחצר הצפונית לא דיינין את החלק ההוא כחלק מחצר הדרומית, ונמצא דהחצר הדרומית לית לה אלא צ' מחיצות

ופס' ד' דפתחה, קמ"ל דדיינין על כולן כאחת כמצואר באות י"א, וקמ"ל נמי דדוקא אם גדור צמערב צעומ"ר כולם מותרות, אבל אם הפרמ"ר

אסורות כמצואר לקמן אות כ', והנה משמע בחזו"א דאף אם הפרמ"ר צרות דרומית של החצר הצפונית שפיר דמי וכמש"כ באות י"א,

רואין כאחת את כל המחיצות הגודרות צאלכסון את הרשות, [היינו מחיצה הדרומית של החצר הצפונית עם פס המזרחי, ומחיצה המזרחית של החצר הדרומית ופס דרומי שלה], ואחר דמקום העקמימות נעשה רה"י, ורה"י משמש מחיצה, נמצא דמקום העקמימות משמש מחיצה רביעית

לכל חצר כזה ואל"ת א"כ ציור כזה

139 125 יותרו החזרות, דהמחיצה הצפונית והמערבית אית להו עומ"ר עד הקנה שבקרב מערב לפון, וצחזו"א לקמן אות כ"א מצואר

121 123 דציור כזה לא עבדין עומ"ר כזה ושני הציורים הללו היינו הך, ונראה הטעם ע"פ מש"כ בחזו"א

אות י"ח דעומד שאינו מתיר במקומו אינו משמש עומ"ר [עיין לקמן אות י"ח ציורו], הלכך ציור כזה

125 שתי החזרות אסורות, משום דכל חצר וחצר אין לה ג' מחיצות, [דהחצר הצפונית אין לה

מחיצה צפון], ונראה דאף אם אין הפרעה יותר מעשר, לא יועיל לעשות עומ"ר ע"י כותלי החזרות, דכיון דבעינן קודם לתקן את מקום

הפילוש, הרי בשעה זו הכתלים של החזרות אינן מתירין במקומן וכמש"כ בחזו"א אות כ"א.

ד. אף אח"ל דלא דיינין עומ"ר צאלכסון, אכתי י"ל דהעומד במקום העקמימות דן דהוא גדור

מהעולם החיצון צעומ"ר, דנהי דאית ליה פרעה עשר לב' החזרות, מ"מ הפס ד' שבראש החזרות מוסיף לו מחיצה לגודרו מרה"ר שבחצן, ודמי ליה לציור כזה

77 וכאילו הפס ד' שבפתח נמצא בעקמומית דסו"ס מקום הפרעה גדור מהעולם שבחצן צעומ"ר, ומ"ל דחלק מהעומד

רחוק, [וכמצואר בחזו"א לעיל דמשתמשין במחיצות רחוקות וזה בכלל דברי מרן ז"ל סקל"ו, ויעוין לקמן אות כ' כ"א דלאו צכ"ג דיינין הכי].

ונראה דאף אי דיינין עומ"ר צאלכסון ניבעי פס ד' צראשי החזרות אף צאופן דמספיק ג"ט לזרף לשיעור עומ"ר, דכיון

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

העומ"ר, דזעינן לעמוד מול כל חזר וחסר לראות את העומ"ר, קמ"ל דכיון דסו"ס גדורה החזר הצפונית מהעולם צחוך צרובה שפיר דמי, דאין ענין צראה אלא צמלאות הגדורה וכל שהחזרות מלפניס הממילה שפיר דמי. מיהו כשהחצר ההולכת מזרח מערב פרוץ מרובה בכותל דרומי יש לעי' אי מצטרף ב' הסתימות שבב' ראשי החצרות למחשב עומ"ר ונראה דחשיב עומ"ר. הנידון להחזר ההולכת ממזרח למערב אורכה ל"ט אמה, מתוכן עומד צכותל הדרומי י"ט אמה, ופרוץ כ' אמה [היינו פתחי החצרות הדרומיות] ונמצא דהפרמ"ר, וצירוף הפס ד' שצראשי החצרות הדרומיות איכא עומ"ר [כ' אמה וצ' טפחים], וא"ת על הצד דאין החצרות מותרות אלא דאיכא עומ"ר צכותל הדרומי של החזר הצפונית, הלא מיירי הכא דהפרצות יתרות על עשר, וצלא"ה לא אמרינן עומ"ר ציותר מעשר, וי"ל דהחזו"א לשיטתו [ס"י ק"ו סק"ה] דפירצת עשר דרצנן הלכך לא מספקא

ואילו צסמוך אות י"ג נסתפק צזה והכריע דכולן מותרות, וצ"ע מאי שנא ציור אות י"ג מהצוירים שצאות י"א י"ב(ט).

85 יג. כזה וכו' וכולן רחבות יותר מי' מזרח

ואין בפתחן י' כולן מותרות. מערב צפוטו אין חילוק צין אות י"ג לאות י"ב י"א, זולת זה דצאות י"ג איכא צ' חצרות צדרוס, וכל מה שפירשנו לעיל אות י"א י"ב ה"ה הכא, וקיזור הדצרים דכל אחת מג' החצרות אית לה ג' מחילות ופס ד' צפתחה, אך יש לעיין מאי צבותא ציור זה על ציור אות י"ב, ומ"ל דאיכא חזר אחת צדרוס או צ' חצרות [וגם לפי דרך אחת צחזו"א סקל"ו דדיינינן עומ"ר צאלכסון, צ"ע מהיכי תימי קס"ד דלא דיינינן עומ"ר צב' אלכסונין], ויש לפרש דסד"א דשאני ציור אות י"ב ציש מקום אחד צחזר הצפונית [צפתח החזר הדרומית] דרואין הימנה את כל העומ"ר הנצרך לכל החזר הצפונית, לצפוקי ציור דין דליכא מקום אחד הרואה את כל

(יט) והנה משמע בחזו"א דאם ברוח המערבית של

92 החצר הצפונית הפרמ"ר ויש שם פס ד' כזה [והחצרות רחבות יותר מעשר כולן אסורות וכו"כ בחזו"א לקמן אות כ', ויש לעיין אם איתא דהיתר החצרות דדיינינן דכל חצר אית לה גם עומ"ר לגודרה

77 מהעולם ע"י הפס ד' שבראש חברתה כזה [וכמש"כ לעיל אות י"א בדרך ד], ה"נ בציור כזה ושניהן רחבות יותר מעשר יהיו כולן

92 מותרות, דהחצר הדרומית גדורה מהעולם [בעומ"ר, ע"י הפסין ד' שבמערב ומזרח החצר הצפונית כזה וכו', ובלשון אחר יש לעיין [דבציור כזה ע"ג דב' החצרות [רחבות יותר מעשר אמות, מיהו איכא עומ"ר ע"י מחיצה מערבית של חצר הדרומית הגודרת את רוב הצד המערבי של סך החצרות, כאילו היה כזה והא דלא מהני פס' ד' משתי רוחות בחצר אחת

149 כזה שאני התם דאיכא פרמ"ר בב' רוחות, [משא"כ בציור דלעיל עדיף דאיכא עומ"ר לגדור את הרוח המערבית, ובחזו"א אות כ' מבואר דבכה"ג כל החצרות אסורות, ויש לדון דבתוך החצרות חזינן לכל חצר בפ"ע, ואם היא פרוצה בב' רוחותיה בפרמ"ר אסורה, ומש"כ בחזו"א אות י"ט דבציור כזה

85 באופן דהחצר אינה רחבה עשר תרווייהו [מותרות, שאני התם דכיון דאיכא עומ"ר

מכותלי חצר הדרומית לכותל הצפוני ממילא נעשה מקום הפילוש רה"י, והוא משמש כמחיצה רביעית לצד המערבי והמזרחי של החצר הצפונית, וממילא איכא לכל חלק בחצר ג' מחיצות שלמות וכמבואר נמי בחזו"א ג', ברם בחזו"א אות י"ג כתוב דבציור כזה אף אם החצר ההולכת ממזרח למערב הפרמ"ר בכותל הדרומי, מצטרף ב' הסתימות שבב' ראשי החצרות למחשב עומ"ר לחצר הצפונית, וחזינן דאף החצר הצפונית אינה מתוקנת כהלכתה מצד עצמה, מ"מ משתמשין בפסין שבפתח החצרות הדרומיות לסתום את הפרצות הדרומיות של החצר הצפונית, א"ע דהחצרות הדרומיות לית להו היתר בלא תיקון החצר הצפונית, וה"נ נימצא בציור כזה דהחלק המערבי של החצר הצפונית היא מותר [כחצר הדרומית שבציור כזה וכו' שכתב [בחזו"א אות י"ב דתרויהו מותרות, ומבואר העומ"ר מכל החצר, ויש ליישב ע"פ מש"כ בחזו"א אות י"ח דלא מועיל עומד שאינו מתיר כנגדו, ובציור כזה [בכדי להתיר את החצרות בעינן להתיר קודם את החצר הדרומית דלית לה ג' מחיצות מבלעדי הפסין, ובשעה זו הפסי ד', שבראשי הפתחים של החצר הצפונית אינן מתירין במקומן, ויעוין לקמן אות י"ג כ' כ"א מ"ט לא דיינינן על כולהו כאחת ויחשב כבאין בב"א.

83

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

יט

של החצר הצפונית [ולא רק חסרון של פרצת עשר
 161 אלא דליכא עומד כפרוך] כזה כל החצרות
 מותרות, דכיון דהחצר הצפונית יש לה עומד
 כפרוך צדה הדרומי צלירוף הפסי ד' שצראשי
 החצרות הדרומיות, נעשית החצר הצפונית רה"י,
 ומשמשת החצר הצפונית מחיצה לחצרות הדרומיות
 בצפונס, ואע"ג דהחצרות הדרומיות לית להו ג'
 מחיצות משלהן, ונמצא דבא התיקון בזה"ל, דהא
 א"א לחצר הצפונית להשתמש בפסי ד' שצחצר
 הדרומיות צלא להחיר את החצר הדרומית, דכל
 עומד שאינו מתיר במקומו אינו משמש כעומד
 להחיר במקום אחר כמצואר בחזו"א אות י"ח,
 מיהו י"ל דחשיב תיקון צב"א, דכיון דכל החסרון
 של החצרות הדרומיות שהן פרוצות לחצר הצפונית
 הלכך אם תרווייהו יחד מקייעות זל"ז ומותרות
 שפיר דמי וכמש"כ בחזו"א אות ז', ואפשר שזה
 101 בכלל דברי החזו"א אות י"ד צלירוף כזה
 דהעומד הדרומי מנטרף לעומ"ר לחלק
 ה"ר וצ"א מתיר גם את החלק הרחב
 אע"ג דהחלק הרחב אינו יכול להשתמש בכל העומד
 ממערב עד מזרח, אלא תרווייהו מקייעות זל"ז,
 והיינו דכל חסרון המקום המתרחב שהוא פרוץ
 למקום ה"ר, ומקום הרחב אינו יכול להשתמש
 בעומד הדרומי של המקום המתרחב וכששניהן
 מתוקנין יש לכאו"א ג' מחיצות שפיר דמי, [ודין
 זה לכאורה מצואר נמי בחזו"א סקל"ו שכתב דאם
 גדר אחת מהן צראשו כגון צראש הדרומי עד
 39 שהחצר ההולך מזרח מערב גזור רוצו כזה.
 והיינו דאפי' באופן דאין לחצר המערבית
 עומ"ר לגד מזרח ביחד עם הפס ד' של
 החצר המזרחית מיהו כיון דליכא עומ"ר לחצר
 המזרחית צדדוס צלירוף הפס ד' של החצר
 המערבית נמצא דהחצר המזרחית גדורה מהעולם
 צג' מחיצות עומ"ר ופס ד' צפתח המזרחי
 שלה, וא"כ גם החצר המערבית דיינין לה
 כפרוצה לרה"י ורה"י משמש לה מחיצה צרות
 רביעית. וזה מש"כ בחזו"א שס שאם נחשוב
 40 הגדור עד סוף הגדר שצראשו כזה
 יה"י רוצו גדור, שתייהן מותרות צפס ד'].

ליה אלא אי ליכא עומ"ר מדאורייתא, אצל צדאיכא
 עומ"ר מה"ת פשיטא ליה דשפיר דמי וז"ע מ"ט,
 [ולמסקנת החזו"א אף למ"ד פרצת עשר דאורייתא
 כל החצרות מותרות], אך יש לעיין צמה נסתפק מרן
 ז"ל אחר דפשיטא ליה לעיל אות י"א י"צ דאע"ג
 דהפרמ"ר מנרפין את הפסין שצראשי החצרות
 לעומ"ר, ויש שפירשו דהחזו"א נסתפק צדין עומ"ר
 מצ' רוחות, [דין עומ"ר מצ' רוחות לא הוכרע
 בחזו"א לקולא, ולפי השמועה מש"כ בחזו"א ה'י
 צלית דלא מועיל עומ"ר מצ' רוחות נדפס צראשונה
 צספר חזו"א עירוצין שנדפס צוילנא צסימן
 האחרון, ואח"כ הדפיסו צא"י כל הסימן הוא
 83 צה' צלית], צרס לפי הציר שלפנינו כזה
 כל עומד צפ"ע הרי הוא כפרוך ססמוך
 לו, ולא צעינן למייתי עלה מדין עומ"ר
 מצ' רוחות, והגר"ז גרוצברד שליט"א כתב לי
 דספיקו של החזו"א אי מועיל לצרף חלקים שאינן
 מחוצרין זל"ז לעומ"ר.

והברעת החזו"א יש לפרש כנ"ל דכיון דכל חצר
 יש לה ג' מחיצות והחסרון רק שהן
 פרוצות זל"ז, הלכך כיון דצלירוף הפס ד' שצראשי
 החצרות איכא עומ"ר הגודר מהעולם צחוץ את כל
 אחת מהחצרות שפיר דמי, ולקושטא אחר דדיינין
 דהחצר הצפונית היא רה"י ממילא היא משמשת
 מחיצה לחצרות הדרומיות, והא דלא מהני צ'
 פסין צחצר אחת כמצואר בחזו"א סקל"ג, היינו
 דוקא צדליכא ג' מחיצות עומ"ר, [ועיון לקמן
 ציאור החזו"א אות כ"א מ"ט צלירוף כזה
 121 כולן אסורות ואין משתמשין צמחיצות
 הרחוקות לעשות עומ"ר צמקום הפילוש], ונמצאו
 159 למדין דצלירוף כזה וכן צלירוף כזה
 160 כל החצרות מותרות, דמנטרפין כל
 החלקים העומדים לעשות עומ"ר לחצר
 ההולכת ממערב למזרח, ומנטרפין העומדים
 צמזרח ומערב של החצר הצפונית לעשות עומ"ר
 לחצרות הדרומיות.

ונראה דאף באופן דאין צכותלי החצרות
 הדרומיות עומ"ר עד הכותל הצפוני

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

עוד יש לפרש דהיתר ג' החצרות מיוסד על עומ"ר
 צאלכסון שנתבאר בחזו"א סקל"ו דרך אמת,
 אך ז"ע לפ"ו אמאי לא יהיו החצרות מותרות גם
 צאופן דפרוך צרוח מערבית של החצר הצפונית כזה
 ונימא עומ"ר פעמיים ממזרח לדרום [מזרח] 99
 וממערב לדרום, כזה [מערב] ושמעתי לפרש [מערב] 104
 ממוהר"מ ציאר שליט"א דגם אי עדיין
 עומ"ר צאלכסון פעמיים, אכתי לא חזינן דגודר
 אלא רוח אחת כזה [מזרח] הלכך אס היה פרוך גם [מערב] 105
 צד מערב של החצר הצפונית, נמלא הדרות
 המזרחית והמערבית של החצר הצפונית לית להו
 אלא פס ד', ואין מועיל פס ד' צד רוחות צפומ"ר
 וליכא ג' מחילות לחצר כמצואר בחזו"א סקל"ג (ב).

מותרים, צליוף סך העומ"ר שצד הדרומי,
 ונראה לפרש דצרי החזו"א צאות י"ד הוא המשך
 לדצרי צאות י"ג, דכי היכי דציור כזה [מזרח] 83
 משתמשין צפסין של החצרות הדרומיות
 לעשות עומ"ר לצד דרום של החצר
 הצפונית, והחצרות הדרומיות מותרות, ה"נ צליור כזה
 היינו הך, דהחלק המערבי שכנגד החלק [מזרח] 101
 המזרחי, הוא כמו החצר הצפונית שצאות י"ג,
 כזה והחלק התחתון המתרחב הוא כמו
 החצרות הדרומיות שצאות י"ג כזה [מערב] 107
 ונמלא צליור אות י"ד כמוהו לציור [מזרח] 106
 כזה דכל מקום ומקום צחאר יש לו ג' מחילות ופס
 ד' צפתחו, הלכך כל החצר מותרת מלמעלה
 עד למטה צין אס החלק הרחב פרמ"ר צין
 אס החלק הנר הפרמ"ר (ב).

יד, וכן בכזה שיש פרצות בכותל [מזרח] 101
 מצטרף כל העומד למהוי [מערב] 106
 עומ"ר (כא). סתימת מרן ז"ל משמע דאין
 חילוק היכן העומד מרובה צחלק הרחב או
 צחלק הנר, וכן משמע דאף אס הפתח שצין
 החלק הרחב לחלק הנר יותר מעשר כל החלקים

מן, וכן בכזה מצטרף כל העומד [מזרח] 108
 והוי עומ"ר, וניתר בפס. נתבאר [מערב] 106
 לעיל אות י"ד דסתימת החזו"א משמע
 דליכא חילוק אס הפרמ"ר צחלק הרחב או צחלק

מצרפין את סך העומד שבכל הרוח לגדור את כל הרוח
 הדרומית מלמעלה עד למטה. והנה ציור זה יתכן בב'
 אופנים. א. חלק הרחב העומ"ר, ובחלק הצר הפרמ"ר.
 ב. בחלק הרחב הפרמ"ר, ובחלק הצר העומ"ר, והנה
 אם רוחב הפרוך בין החלק הרחב לחלק הצר פחות
 מעשר, נמצא דבאופן א' דהחלק הרחב יש בו עומ"ר
 בדרום, הרי החלק הרחב מתוקן לגמרי, דמקצת מחיצה
 ההולכת מדרום לצפון חשיבא כפס ד' ואית לה ד'
 מחיצות, והחלק הצר נהי דאינו רואה את העומ"ר
 הדרומי של החלק הרחב [לעומד בדרום החלק הצר],
 מיהו י"ל דכיון דרה"י עושה מחיצה, נמצא דכל
 השטח המתרחב מלטה כסתום, וחזינן מחיצה אחת
 בקו ישר ברוח הדרומית מלמטה בחצר הרחבה עד
 למעלה כזה [מזרח] 106
 כמבואר בחזו"א לעיל אות ד' [מערב] 24
 דבציור כזה רה"י משמשת מחיצה
 להצטרף לעומ"ר ומותחין קו באמצע הרה"י
 כעומד להצטרף לעומ"ר, וה"נ בנידון דנן
 דכוותה, עוי"ל ע"פ מש"כ החזו"א סקל"ו לפי דרך

אחת שפירשנו את דבריו ז"ל דבציור כזה [מזרח] 78
 דדיינינן עומ"ר באלכסון, ה"נ בנידון דנן י"ל
 דלא שנא מעומ"ר באלכסון כזה [מערב] 103
 ע"פ דברי החזו"א לעיל אות ז' דבציור כזה [מזרח] 47
 שתי החצרות מותרות, ה"נ בציור ידן לכשנביט

(כ) בציור שבחזו"א הפס ד' של החצר הצפונית נמצא
 משמאל לפתח במזרח, אי לאו דט"ס הוא וצריך
 להניחו בצד ימין במזרח, י"ל דס"ל להתזו"א דכיון
 דסך הרוח המזרחית של החצר הצפונית אית ליה
 עומ"ר מהעולם שבחוץ ע"י כותלי חצר דרומית
 מזרחית שפיר דמי אי מועיל עומ"ר מב' רוחות, ומדברי
 החזו"א לקמן אות כ' משמע דליכא חילוק באיזה צד
 מונח הפס, דהא בציור שם איכא רבותא טפי דהחצרות
 אסורות אף אם הפס יהא מונח בצד ימין של החצר
 הצפונית, דלא נימא דבכה"ג עבדינן עומ"ר באלכסון
 כמבואר בסקל"ו, ולא יתכן דלישתמיתיה מהחזו"א
 לפרש דאם הפסין מונחין בצד השני החצרות מותרות
 אלא ודאי דליכא חילוק, ודכוותה י"ל בנידון דנן.

(כא) אנו ציינו כציור נ"ז בלוח הצורות בחזו"א,
 ובציור זה אין ברור היכן העומ"ר והיכן הפרמ"ר, אלא
 נראה לעין דאיכא עומ"ר בחלק המערבי בפ"ע ובחלק
 המזרחי בפ"ע מיהת ע"י עומ"ר מב' רוחות.

(כב) הרינו להוסיף את המשא ומתן שהיה בשעת
 הלימוד ע"ד החזו"א באות י"ד להגדיל תורה - באופן
 דבחלק הרחב איכא עומ"ר בפ"ע, ובחלק הצר איכא
 עומ"ר בפ"ע, פשיטא דב' החצרות מותרות, וע"כ כונת
 החזו"א דאף בגונא דליכא עומ"ר באחד מן החלקים

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

כא

78 דמי, ולדברי החזו"א בסקל"ו לפי דרך אחת
שביארנו לעיל דחשבינן עומ"ר באלכסון כוח
111 ה"י יש לחשב עומ"ר באלכסון כוח ו
ולדרך זו נמי ליכא חילוק אם הפרמ"ר בחצר
העליונה במזרח או בחצר התחתונה במערב.

113 פו. כוח ו נראה דחשיב בעומ"ר
וניתרת חצר גדולה בפס
וממילא גם קבנה מותרת. הכא איירי לרוב
הגד המערבי גדור, אלא שהמחילה עשויה
כתמונת ח"ת, ואמנם אשמועינן בחזו"א צאות
ה' ו' דצנזורים הללו כוח ו
45 כל החצרות מותרות, אבל יש חילוק
46 דהתם החצרות המערביות הן רה"י צפ"ע דכאו"א
אית לה ד' מחילות צפ"ע, והכא קמ"ל דאע"ג דהחצר
המערבית אינה רה"י צפ"ע דלית לה מחילה רביעית,
מ"מ היא עושה עומ"ר לגד המערבי, וניתרת החצר
המערבית בפס ד' של החצר המזרחית [וה"ה אם
הפס ד' צד ימין של החצר המזרחית]^(כ).

114 יז. וכן כוח ו שעומ"ר ע"י צירוף צ'
החצרות הקטנות חשיב עומ"ר וע"י
הפס שעושה לפתח החצר הגדולה כולן מותרות. הכא
קמ"ל דמועיל עומ"ר מז' רוחות לגדור את הרוח

152 הלא, והנה אם נהפוך את ציור אות ט"ו כוח
נראה דאין חילוק בין ציור אות י"ד לציור
101 אות ט"ו, אלא דצנזור אות ט"ו ו
הפס ד' צראש החלק הרחב, וצנזור אות
מערב י"ד הפס ד' צראש החלק הלא כוח ו יש
לפרש דדברי החזו"א כאן המשך לאות י"ג י"ד דכי
היכי דצאות י"ג אמרינן דהפסין שצראשי החצרות
הדרומיות, גודרין את הרוח הדרומית של החצר
153 הצפונית אע"ג דאלמלא הפסין הפרמ"ר כוח
ה"י צנזור דן י"ל דהחלק הרחב שכנגד
154 החלק הלא אית ליה עומ"ר כוח ו וכיון
ד' דרה"י עושה מחילה, נמצא דהחלק
המתרחב בחצר העליונה אית ליה ד'
מחילות, במערב מחילה גמורה וצנפון ורה"י,
ובמזרח כיון דרוב הרוח היא רה"י הרי היא עושה
עומ"ר, וצד הרוח פס ד', כמש"כ בחזו"א ו
112 אות ד' צנזור כוח ו ורצוא דאות
24 מ"מ י"ל דצנזור אות י"ג נהי דליכא
155 עומ"ר צרות הדרומית של החצר
הצפונית, אבל איכא עומ"ר ע"י כותלי
החצרות הדרומיות עד הכותל הצפוני כוח
ואפשר שלזה חידש מרן ז"ל אות ט"ו דאע"ג דליכא
שום עומ"ר, זולת העומ"ר שצד הדרומי שפיר

103 החלק המתרחב אית ליה בצפון רה"י, ובמערב
ובמזרח מחיצה שלמה, ובדרום השמאלי פס' ד',
ונתעוררתי לזה עם הג"ר מרדכי פרקש שליט"א, עוד
יש לפרש דבכו דמיוני אלכסוני של רוח מזרחית
דרומית איכא עומ"ר מלמעלה עד למטה כוח ו
103 הלכך גם תחת המחיצה ההולכת דרום וצפון
גדור בעומ"ר מהעולם בחוץ כמבואר בחזו"א סקל"ו
לפי דרך אחת שפירשנוהו, ואפשר עוד דרובתא דאות
י"ד דאע"ג דהפרמ"ר בין החצרות אינן נאסרות, לאפקי
אות י"ג דנהי דהחצרות פרוצין זל"ו ביותר מעשר,
אבל איכא עומ"ר ע"י כותלי החצרות הדרומיות עד
הכותל הצפוני, וזה לדעת מרן ז"ל דפרצת עשר דרבנן,
הלכך הו"א לחלק בין פרצת עשר לפרמ"ר, [ובחזו"א
סקכ"ג קסבר דמחיצות מופלגות יותר מג"ט זמ"ז אין
מצטרפין לעומ"ר, אבל חזר בו בסקל"ו].

(כג) בלוח הצורות בחזו"א רשום ע"ג הציוור בפתח
המזרחי רחב ד"א ובצד מערב רשום רחב ו"א, ובגליון
בשולי הדף כתוב כפ"ה"ג דד"א קאי על רחב הפרצה
למטה, ע"י"ל דהכונה ו"א על משך העומד במערב.

109 על החצר באופן כוח ו היינו הך, דכיון
והעומד בצד צפון רואה העומ"ר ברוח
הדרומית, הרי כל החצר מותרת, דהחלק הרחב אית ליה
ד' מחיצות, ונמצא דרוב הצד העליון העומ"ר, ולהאמור
י"ל דאף אם בצד מזרח של החצר הצרה לא יהיה
מחיצה אלא קנה בקרן זוית, נמי מותרת כל החצר כוח
ובאופן ב' דהחלק הרחב הפרמ"ר, הנה
110 המקום שבחלק הרחב שכנגד החצר
העליונה רואין הימנו את סך העומ"ר עם העומד
107 שברום החלק הצר כוח ו ברם יש לעיין דנימא
ד' דהמקום שתחת המחיצה ההולכת מצפון לדרום
אסור מפני שאין ניכר העומ"ר שבחלק הצר, ושאר
החצר תהא כפרוצה למקום האסור, וממילא גם החלק
הצר שבמזרח יאסר שהוא פרוץ לחלק הרחב, כוח ו
102 ויש ליישב דבאופן דהחלק הרחב הפרמ"ר בדרום,
הרי חלק החצר שכנגד החלק הצר יש לו ד' מחיצות,
מחיצה שלמה במערב וצפון, ובדרום הוא רואה
את העומ"ר הנעשה מסך הרוח הדרומית, וברוח
מזרחית אית ליה פס ד' של החלק הצר, והשתא

לא אמרינן עומ"ר צתתתי דסתרי, ולא משמע בחזו"א דלתא לאשמועינן כאן דין עומ"ר צתתתי דסתרי, [ומש"כ בחזו"א לעיל אות ח' דצ"ל כזה מועיל עומ"ר של מחילת חז"ר דרומית, שאני התם דע"י

61

העומ"ר נעשית החז"ר המערבית רה"י עם מקום הפילוש, אבל צ"ל דין כזה

119

כיון דגם אחר העומ"ר אכתי מקום הפילוש הוא כרמלית, דהחז"ר הדרומית אינה מתוקנת צרות רביעית, לא יועיל העומ"ר מאומה], ולהאמור קשה למ"ל לפרש טעמא דעומד המתיר כנגדו צעיק, הלא מפילו יועיל העומ"ר לא ארוחאנא מדי, וממ"נ אי עדיין עומ"ר רק מכותל המזרחי של חז"ר דרומית, אכתי אוקרת פרנא החז"ר הדרומית את החז"ר הצפונית על הזד דלא אמרינן עומ"ר צתתתי דסתרי, ואס תחשוב את מקום הפילוש כגדור ע"י עומ"ר של צ' כותלי החז"ר הדרומית, הלא מקום זה כרמלית כנ"ל, וא"כ פשיטא דהחז"ר הצפונית לא הותרה, ויש לפרש דקמ"ל דאי מועיל עומד שאינו מתיר במקומו, נמצא דמערב החז"ר הצפונית אית לה ד' מחילות בצפון ומערב מחילה שלמה וצמורה עומ"ר מכותל מזרחי של החז"ר הדרומית וצדדוס יש לה פס ד' כזה

120

והאמור יש לזקק דאף אי לא מועיל עומ"ר צתתתי דסתרי, אבל עומ"ר מדרום לצפון ופס ד' ממערב למזרח לא חשיב תרתי דסתרי, דלתת"ה נמצא דאפילו יועיל עומד שאינו מתיר במקומו לאשווי עומ"ר, אכתי לא תותר מערב החז"ר הצפונית דהעומ"ר והפס ד' סותרין וא"ל.

ומעמא דלא מועיל עומד שאינו מתיר במקומו לאשווי עומ"ר, משום דעומ"ר לאו

המערבית ע"י חזרות שאינן רה"י מצד עצמן, ומיהו צ"ן המחילות של החזרות המערביות אסור בטלטול, אבל אם יניח פס ד' בקצה המערבי של צ' החזרות כזה יהיה מותר לטלטל גם צ"ן המחילות של צ' החזרות, ולא משום הפס ד' של החז"ר המזרחית, [דאין חז"ר ניתרת בפס' ד' מצ' רוחות כמצואר בחזו"א סקל"ג], אלא כיון דמע"ג קצה המזרחי של צ"ן המחילות הוא רה"י, הרי איכא ג' מחילות שלמות ופס ד' צרות רביעי כזה

115

116

יח. כזה ולא עשה פס לאחד מן הראשין נראה דשתיהן אסורין, ולא אמרינן דכותל מזרחי של חז"ר ההולכת דרום וצפון הרי הוא כאילו סותם עד כותל צפוני מדין עומ"ר, כיון שהעומד הוא כנגד מקום האסור לאו כלום הוא, דעומד המתיר כנגדו בעינן לדין עומ"ר, אבל כ"ש שלא מהני דין עומ"ר להתיר נגד העומד רק כנגד הפרוץ אינו ניתר בדין עומ"ר. הכא מיירי דאין רוח חז"ר חזרה יותר מעשר, דאילו צ"ת מעשר אין נידון עומ"ר, והנה בחזו"א משמע דאילו היה מועיל עומד שאינו מתיר כנגדו, היתה מיהת חז"ר אחת מותרת בלא שיהיה פס ד' צד פתח וצריך לפרש כיצד, הלא אם משתמשין בעומד הכותל המזרחי של חז"ר ההולכת דרום וצפון להמיר את החז"ר הצפונית ממקום הפילוש ולמערב, ועדיין עומ"ר ממערב למזרח לגדור את צד דרום של החז"ר הצפונית מפתח החז"ר הדרומית כזה

117

118

הוא"ל תרתי דסתרי, דהעומ"ר ממערב למזרח חוץ את העומ"ר מדרום לצפון, ולכאורה (כד) כאן פסק החזו"א דמועיל עומ"ר מב' רוחות לקולא, וכ"ה בחזו"א לעיל אות ו' ולעיל אות י"ג דמצטרפין הפסי ד' שבב' החצרות הדרומיות לשיעור עומ"ר למחיצה הדרומית של החצר הצפונית, וכ"ה בחזו"א אות י"ד ט"ו בציוורים כזה, מערב

101
108

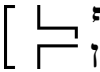
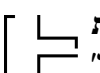
עומ"ר מב' רוחות, נדפס בראשונה בספר חזו"א עירובין שנדפס בוילנא בסימן האחרון, ואח"כ הדפיסו בא"י כל הסימן שהוא בהל' ציצית וצ"ע, והמקומות בחזו"א שדן על עומ"ר מב' צדדין הן: בארו"ח סי' ס"ה סק"א י"ב וסקמ"ה אות ו' י"ד ט"ו י"ז, סי' ס"ח סק"א ב' ג' ד' ו' ח' ט' ט"ז י"ח, וסי' ס"ט סק"ח, וסי' ע"ד סוף סק"י, וסי' ע"ז סוף סק"א וסק"ה, ובסי' ע"ט סק"א.

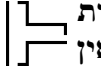
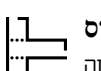
ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

כג

ומקום הפילוש שהוא רה"י משמש מחיצה שלישית לב' תלמי החצר, הלכך אע"ג דחצר אחת אינה ניתרת בפסין מב' רוחות, ה"ט משום דהפרמ"ר, אבל ציור דגן דיינין דיש כחן ג' תלרות וכמש"כ מרן ז"ל דחצר מזרח מערב כנסתמה צלמאעה, והנה צחו"א כתוב דשתייהן רחבות פחות מי', ול"ע דאם החצר ההולכת לפון דרום רחבה יותר מי' שפיר דמי, דככה"ג נמי איכא עומ"ר לעשות את הפילוש רה"י, וכמש"כ צחו"א צקמוך אות כ' דאף אם ההולכת לפון ודרום רחבה פחות מי' דינא הכי כיון ששהולכת מזרח ומערב רחבה יתר מי', וה"נ הכא איפכא דאם אם ההולכת לפון ודרום רחבה מיותר מעשר ה"ה, [והוא שלא יהיה צפתה החצר הדומיית יותר מעשר].

כלצוד דכסתום דמי, אלא ענין עומ"ר דחזינן לסקך כל העומד עם הפרוך גדור מהרשות שצחו"ך, אבל אם העומד עצמו אינו גדור מצחו"ך מהיכי תימי יחשב הפרוך כגדור מצחו"ך, והא דמהני עומ"ר לענין כלאים אע"ג דאין שם רשות צפ"ע מב' זדדי המחיצה, לאו קושיא היא דשאני התם דהעומד מחלק את המקומות, אבל צידון דגן דהעומד אין צמחו לחלק בין צ' המקומות, ה"נ הפרוך אינו מחולק מחמת העומד, [וגרע מדיו לצוא מן הדין להיות כנידון, כיון דלקושטא אין המקום הפרוך גדור מצחו"ך אלא מכח העומד]^(כה).

92 ב. כזה ורחבות יתר מי' אף באין בפתחו י' כולץ אסורין ולא מהני להו פס בראשן עד שיסתום באחד הראשין של חצר מזרח ומערב עד שיהי' עומ"ר, נכלי להמיר את צ' החלרות כריך שיהיה צלמד מן הפתחים של חצר לפניית עומ"ר כזה . ואף אם ההולכת צפון ודרום רחבה פחות מי' דינא הכי כיון ששהולכת מזרח ומערב רחבה יתר מי', וזה נלמד מהאמור

90 ימ. כזה ושתייהן רחבות פחות מי' ניתרות כולץ בפס דרוואין את כותלי החצר של צפון ודרום כאילו סתמו עד כותל צפוני של חצר מזרח ומערב, והו"ל חצר מזרח ומערב כנסתמה באמצעה וניתרין ב' הראשין בפס, וזה נלמד מהאמור באות ג'. כאלן חוזר מרן ז"ל על המצואר צלות ג' דמקום דחשיב רה"י משמש מחיצה לסביבותיו, וקמ"ל דציור דלעיל אות י"ח אם יעשה פס ד' צלאש ג' החלרות כולן מותרות, דהחצר ההולכת מדרום לצפון מתוקנת לגמרי צעומ"ר, כזה

168 עומ"ר, ולהאמור ה"ה בציור כזה כל הרחובות אסורין ואע"ג דרחוב א' אית ליה עומ"ר ממזרח למערב מיהו אין העומדים של רחוב א' מתירין במקומן דגם אחר העומ"ר ליכא ג' מחיצות, ובעינן לתקן קודם את רחוב א' ואח"כ יהיה ג' מחיצות לרחוב ב' ולכלכ הרחובות, ונמצא דבשעה שאנו משתמשין בעומדין של רחוב א' אנו משתמשין בעומד שאינו מתיר במקומו, דכל שבא בזאת"ז דיינינן לתקן הראשון בפ"ע טרם שתוקן התיקון השני, וכמבואר לקמן בביאור חזו"א אות כ' כ"א, ואפשר דבכלל סברא זו דלא משתמשין בב' כוחות של עומ"ר הסותרין זא"ז, דבשעה שאנו דנין עומ"ר ברחוב ב' מדרום לצפון דיינינן דמחיצות רחוב א' מחוץ לרשות וכיצד נשתמש במחיצות רחוב א' לשוויי רחוב ב' כגדור מדרום לצפון עד גבול הדרומי של רחוב א'.

(כה) וכדברים האלו כתוב בחזו"א או"ח סי' ק"ז סק"ה דבציור כזה כל הרחובות חשיבי רה"י מדאורייתא, [אע"ג דרחבין ט"ז אמה ושישים רבוא בוקעין בהן דפרצת עשר דרבנן ורבים לא מבטלי מחיצתא ומה"ת אין כל פרצה אוסרת כל שעומ"ר], דרחוב ב' יש לו ג' מחיצות ע"י עומ"ר כזה והרחוב הב' שהוא רה"י משמש מחיצה לצד מזרח ומערב של רחוב א' וג', אבל אם היו רק ב' הרחובות כרחוב הב' והג' לא שייך עומ"ר, כיון דאין כאן מחיצות ולא שייך עומד אלא אי העומד יעשה רה"י לעצמו, אבל אם אינו עושה לעצמו אינו עושה לאחרים, ואע"ג דאם תאמר עומ"ר ברחוב ב' כדי לתקן דופן ג' לרחוב ג' ותהיה רה"י, יתוקן אח"כ רחוב ב' שתהיה פתוחה לרה"י מ"מ התחלת הנידון הוא לאחרים, ולא לעצמה ולא שייך

ציור רכס

166

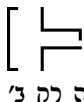
לְעֵיל ס"ק ל"ג, דאין חצר ניתרת בפחות מג' מחיצות עומ"ר, והוי לָה כרמ'ית, וחצר חברתה הפתוחה במלאה לְתוכה הוּיא לָה פתוחה לְכרמ'ית. הנה אס' החצר הדרומית רחבה פחות מעשר, הרי איכא עומ"ר הגודר את החצר הנפוגית מפרכת פתח חצר הדרומית, וקמ"ל דלא נימא דהחצר הנפוגית נעשית רה"י ומשמשת מחילה שליטת לחצר הדרומית, כזה

94 כיון דס"ל להחזו"א לעיל סקל"ג דלא מועיל פס' ד' בשתי רוחות של חצר, באופן דהפרמ"ר צ"ב רוחות, הלכך אע"ג דהחצר הנפוגית גדורה מהחצר הדרומית, אכתי החצר הנפוגית אסורה בטלטול.

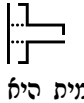
חצר מזרח ומערב כנסתמה באמצעה וניתרין צ' הראשין צפס, ונראה לפרש ע"פ מש"כ בחזו"א א"ת י"ח דעומד שאינו מחיר כנגדו אינו משמש כעומד לדין עומ"ר במקום אחר, [עיין לעיל אות י"ח ציורו], הלכך באות י"ג ציור כזה

83 80

החצר של החצרות הדרומיות שהן פרוצין לחצר הנפוגית, והחצר של החצר הנפוגית שהיא פרוצה לחצרות הדרומיות, לפיכך אנו משתמשין צבת אחת במחילה המתרת במקומה, דלא משיב דמתקנין את החצרות הדרומיות אחר תיקון החצר הנפוגית, אלא התיקון צא כאחת, דכל החצרות גדורין כאחת מרה"ר צ"ב מחילות, ומסייעות ז"ז כמש"כ בחזו"א אות ז' וכי אמרינן שמשתמשין במחילות רחוקות אין הכונה דדיינינן כאלו היו הפסי' ד' זכותל דרום של החצר הנפוגית, אלא הכונה דעכשיו החצר הנפוגית גדורה מהמעולם צעומ"ר, ומ"ל שהמחילות רחוקות], משא"כ ציור כזה

92

צבדי לתקן את צ' החצרות, יהיה התיקון צואח"ז, דהחצר הנפוגית לקושטא אית לה רק צ' מחילות עומ"ר, וצמורח ומערב הפרמ"ר, הלכך צעינן לתקן קודם את החצר הדרומית ע"י הפסין של חצר הנפוגית, ואחר שמהיה החצר הדרומית מתוקנת, תהיה נמי החצר הנפוגית מתוקנת, ונמצא דצבשה שאנו משתמשין צפסי חצר הנפוגית, לתקן את החצר הדרומית, אנו משתמשין צפסין שאינן מחירין במקומן, דכל שצא צואח"ז דיינינן לתיקון הראשון צפ"ע טרם שתוקן התיקון השני, לאפוקי ציור אות י"ט כזה

91

הכל מתוקן כאחת, דמפני שרוחב החצר הנפוגית פחות מעשר, הרי החצר הדרומית היא רה"י לגמרי שיש לה עומ"ר עד המחילה הנפוגית, וא"צ להשתמש במחילות רחוקות^(כז).

והנה לעיל אות י"ג נתבאר בחזו"א דציור כזה משתמשין במחילות רחוקות

85

לכרך לעומ"ר, והיינו דאע"ג דהמחילה הדרומית של החצר הנפוגית הפרוץ מרובה, מיהו אס' צירוף הפסין הדרומיים איכא עומ"ר במחילה הדרומית של החצר הנפוגית, הותרה החצר הנפוגית, וניתרות גם החצרות הדרומיות דאחוריהן הוא רה"י, ואע"ג דליכא ג' מחילות שלמות בחצר הנפוגית, ולתאמור לריך לפרש דה"נ ציור כזה נימא דהחצר

92

הדרומית מותרת כיון דאית לה עומ"ר עס הפסי' ד' שצחצר הנפוגית צמורח וצמערב כזה דיינינן כאלו הפסין היו עומדין במקום

95

96

הפילוש כזה וכוון דמקום החצר הנפוגית נעשה רה"י עס החצר הדרומית, שזו יותרו קצוות חצר מזרח ומערב של החצר הנפוגית, וכמש"כ מרן ז"ל לעיל אות י"ט דרואין את כותלי החצר של צפון ודרום כאלו סתמו עד כותל צפוני של חצר מזרח ומערב, והו"ל

הדרומיות לית להו עומ"ר לכותל הצפוני, והחצר הצפוגית הפרמ"ר מב' רוחות, אבל בציור כזה

100

אפילו היו כל החצרות רחבות יותר מעשר היו כולן מותרות כמש"כ החזו"א אות י"ג, ואם צד מערב של החצר

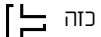
99 (כו) ולהאמור בציור כזה ו החצר הצפוגית רחבה יותר מעשר כל החצרות אסורות, ואפילו היה עומ"ר במחיצה הדרומית של החצר הצפוגית והחצרות הדרומיות היו רחבות פחות מעשר ה"ה משום דהחצרות

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

כה

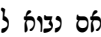
למרן ז"ל לאשמועינן הלכתא גבירתא דב' חצרות כה"ג מותרות.

ונראה לפרש ע"פ מש"כ לעיל אות כ', דלזיור

99 כזה היינו הך דלזיור כזה

121 דתיקון מקום הפילוש צה צואח"ו, דכל חצר וחצר אית לה רק צ' מחילות

עומ"ר, ואם נצוה לתקן את מקום הפילוש ע"י

143 עומ"ר ממזרח למערב ומדרום לזפון, כזה

נמצינו משתמשין צב' כוחות הסותרים

זא"ו, דבשעה שאנו דנין דמקום הפילוש גדור

ממזרח למערב, הרי המחילות שמדרום לזפון הן

חוץ לרשות, והיאך יגדרו שוב מלפון לדרום אם אנו

נריכין לב' הכוחות לשוויי רה"י למקום הפילוש,

ואף את"ל דמועיל עומ"ר הסותר זא"ו, לא יועילו

הכתלים לגדור את מקום הפילוש, כיון דהמחילות

במקומן אינן מתירין אלא צואח"ו, ומה"ט נמי לא

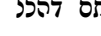
יתקון מקום הפילוש ע"י הפסי ד' שבפתחי החצרות

[וכמש"כ בחזו"א אות י"ב י"ג דמתקנין את החצר

הלפוינית ע"י פסי ד' שצראשי החצר הדרומיות],

דשאני התם דהכל מתוקן צב"א, דכל החצרות

גדורין כאחת מרה"ר צב' מחילות, ומסייעות זא"ו

121 כמש"כ בחזו"א אות ז', אצל צלזיור כזה

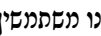
בעינן לתקן קודם את מקום הפילוש,

ואח"כ יהיו החצרות מתוקנין, ונמצא דבשעה שאנו

משתמשין בפסין שבפתחי החצרות לתקן את מקום

הפילוש, אנו משתמשין בפסין שאינן מתירין במקומן,

דכל שבא צואח"ו דיינין לתיקון הראשון צב"ע טרם

121 שתוקן התיקון השני, קיצור הדברים דבעינן

שיהא בכל מקום ג' מחילות וצלזיור כזה

כל מקום בחצרות יש לו רק צ' מחילות.

ולפי דרך את צלזיור החזו"א סקל"ו דיינינן

121 עומ"ר בצלכסון, יש לפרש

טעמא דהחצרות אסורות צלזיור כזה

משום דעומ"ר בצלכסון אינו גודר אלא רוח

ולפי הדי שפירשנו לעיל אות י"ג דהחצרות מותרות משום דחשיבין דאיכא עומ"ר

104 בצלכסון כזה אין להקשות דאף צלזיור כזה

140 נימא עומ"ר לגדור את כל הפתחים

של כל החצרות, כיון דעומ"ר בצלכסון אינו

105 גודר אלא ד' דרום כזה ונמצא

דגם אי עזדינן עומ"ר בצלכסון פעמיים,

105 אכתי לא חזינן גודר אלא רוח אחת כזה

הלכך אם היה פרוח גם צלז מערב של החצר

הלפוינית, נמצא דהרוח המזרחית והמערבית של החצר

הלפוינית לית להו אלא פס' ד', ואין מועיל פס' ד'

צב' רוחות כמבואר בחזו"א סקל"ג.

121 **בא.** כזה נראה דלא מהני להו

פס כו. קתמא משמע דליירי אף

בחצרות שאינן רחבות עשר, והנה העומד במקום

הפילוש מצי לדון דכל צ' חצרות צב"ע אית להו

עומ"ר כזה ויש לעיין מאי שגא

123 מלזיור כזה דכתב בחזו"א

176 אות י"א דתרויהו מותרות, אע"ג דיס

בעקמימותן יתר מי' ואין צפתן י' כמבואר ס"ק

ל"ו, ועוד יש לעיין דבחזו"א שס כתב דאף

כשנמדוד בעקמימותן יהיה פרמ"ר מלטרף קמימת

ראשן להשלים עומ"ר, ואם כונת מרן ז"ל שס

178 דהיינו הך דלזיור סקל"ו בחזו"א כזה

אע"ג דאין ניכר העומ"ר בצרעות, מ"מ

דיינינן דסך החצרות גדורות מצחון בעומ"ר, ה"ג

122 צלזיור דנן כלפי סך ריבוע ההיקף רובו גדור

124 מהעולם בצלכסון כזה או ככה

ודותק לומר דמודה החזו"א דצלזיור

כזה צ' החצרות מותרות [דהמחילה

125 הלפוינית והמערבית אית להו עומ"ר

. עד הקנה שצקן מערב לפון], ושאי

הכל אות כ"א דאיכא ד' חצרות, והו"ל

חצרות דסתרי בעומ"ר להתיר את כולן, דהו"ל

רחבות יותר מעשר היו כולן אסורות אע"ג דהחצר ההולכת ממזרח למערב סתומה למטה וכמבואר בחזו"א לקמן אות כ"א.

ההולכת ממזרח למערב היה בה הפרמ"ר היו כולן אסורות אע"ג דאיכא פס ד' בפתח המערבי. אבל בצלזיור כזה אם היו כל החצרות ההולכות מדרום לצפון

ביאורים בדברי מרן החזון איש זללה"ה

התכרות ע"י עומ"ר אין הנידון לעשות רק מחילה
ע"י עומ"ר, אלא אחינן לזנות רשות היחיד מכה
העומ"ר, וכיון דהכא ליכא אלא צ' מחילות קודם
העומ"ר, לא מועיל העומ"ר לזנות רה"י, אמנם
אם יהיה גדור לגמרי ברוח אחת [או עומ"ר]

מתוך הד' רוחות [כגון צפחה המערבין] כזה
ואין רוחצ החצרות עשר אמות, יהיו כל ¹⁴⁴
החצרות מותרות, דהחצר המערבית

והמזרחית אית להו ד' מחילות, והחצרות דרום
ופפון אית להו נמי ד' מחילות דמקום הפילוש
שנעשה רה"י, משמש להו כמחילה שלישיה,
וכמבואר בחזו"א אות ג' צמזוי העשוי כנדל וצאות

י"ט, וצ"ל הנ"ל אפילו יהיו חצרות מורח ומערב
רחצים יותר מעשה, אלא שחצרות פפון ודרום פחות
מעשה יהיו כולן מותרות, דאיכא עומ"ר ממערב
למזרח, אצל אם יהיו חצרות דרום ופפון רחצות
יותר מעשה, יהיו כל החצרות אסורות, כיון דחצרות

מזרח ומערב לית להו ג' מחילות, ואין משתמשין
בפסי ד' שצפחתי חצרות דרום ופפון לזרף עומ"ר
אלא באופן דהכל מתוקן בצ"א, אצל צכה"ג צעינן
לתקן קודם את מקום הפילוש, וא"א לתקן בפסין

שאין מחירין במקומן, וה"ה צ"ל כזה ¹⁴⁵
דהמחילה שכנגד החצר הדרומית יש צה

פרגת עשר, יהיו כל החצרות אסורות, אצל אם הפרגה
פחות מעשה כל החצרות מותרות כדין מצוי העשוי
כנדל בחזו"א אות ג' וכ"ה בחזו"א אות י"ט(כ).

ההיקף עשוי ע"י צירוף מקומות אחדים שכל אחד
מהם אין לו ג' מחיצות עומ"ר ותיקון ברוח ⁹²
רביעית פסול, ועדיין צריך ביאור בצירוף כזה

אמאי לא נימא דהעומד באמצע הפילוש רואה ג'
מחיצות כנגדו דהיינו צפון גדור [ובדרום פס ד']
ובמזרח ומערב עומ"ר ופחות מי' בצירוף עומ"ר
ע"י מחיצות החצר ההולכות צפון דרום [אשר
הוא חלק מהן] והשלמה לפחות מי' ע"י הפסים
המרוחקים שבמזרח ומערב. ומבואר מזה דמש"כ

החזו"א באות ז' דתרווייהו מסייעות זו את זו היינו
דווקא כשחסרון כל חצר בפני עצמה אינו אלא
פתיחתה לחברתה, ע"כ שפיר אמרין שביחד הם
גדורות בגודרות זא"ז. משא"כ בצירוף כזה ⁹²
דהחצר ההולכת מזרח מערב חסר לה מחיצה
ברוח ג', הרי שלא נוכל לעשותה רה"י רק אחרי שנחליט

105 אחת כזה הלכך צ"ל דנן דיינינן
דהעומ"ר גודר רק צ' רוחות מפפון ודרום

156 או ממזרח ומערב כזה
ונמלא דהחצרות ההולכים בין
המשולשים הפרמ"ר צ' רוחות זכנג"ו,

ואין היתר צ' רוחות זכנג"ו צ' פסין כמבואר בחזו"א
סקל"ג, [ואמנם הו"מ למימר דלא דיינינן עומ"ר
באלכסון אלא באופן דלעשות הקרן לזד פנים כזה

78 אצל בנידון דנן דהחצרות מאחורי המשולש
לא, זרם אם כונת החזו"א סקל"ו דיינינן
עומ"ר באלכסון, הרי כתב צאות י"א דל"ז כזה

70 שתי החצרות מותרות כמבואר
בסקל"ו, והתם אי דיינינן עומ"ר
באלכסון היינו מאחורי זלעות

המשולש, וע"כ חד מתרי או דאין כונת מרן
ז"ל בסקל"ו משום עומ"ר באלכסון, או דאמרין
עומ"ר באלכסון גם אחורי המחילות, אצל החכמים
שליט"א שפירשו צאות י"ג דהיינו עומ"ר באלכסון

104 כזה ע"כ ה"ט דצ"ל כזה
121 לא מועיל עומ"ר באלכסון משום
דאין אלכסון גודר אלא רוח אחת כדאמרן.

**דלא דיינינן בעומ"ר לעשות מחיצה
א"א לעשות רשות והכא דלא הוי
רק ב' מחיצות אבתי לא הועיל למחשב
רה"י. נראה כונת מרן ז"ל דהכא אם נבוא להתיר**

(כז) הריני להעתיק תשובה מידידי הג"ר זאב גרוסברד
שליט"א על שאלותינו וז"ל: להמתבאר מדברי חזו"א
סי"א א' ס"ק מ"ה: א. מחיצה העומדת במחוץ כנגד חלל
הרשות אלא שמרוחקת ממנו מהני, ובלבד שאחר
שנדון את הרשות כמוקפת יהא דינו של המקום שבי

46 מחיצה זו לשאר הרשות כמוקף, שאם אינו כן ה"ז
כדין נפרץ למקום האסור לו, אות ז' צ"ל כזה
113 ואף ברוח שלישית ציור כזה
114 ב. מחיצה הרחוקה מן הרשות כנ"ל
אפשר לצרפה עם המחיצה הקרובה להשלים לעומ"ר

83 (או למעט פרצה משיעור י' אמות) ציור כזה.
ג. אם בכל השטח המוקף אין בו מקום כלשהו
המוקף כראוי, כלומר שאין מקום שרואה

121 כנגדו היקף של ג' מחיצות [בעומ"ר לכה"פ]
 ותיקון ברוח רביעית ציור כזה אלא כל

כותל צפון יתר מו', מזה שמן הפס ולפנים מותר, ומכנגדו ולחזין אסור. ומיירי דמשך הפס היוצא מכותל דרום ד"ט, ונראה דאף צגוונא דליכא עשר זין קנה הפס שבכותל דרום עד קנה הפס שבמזרח, אבל איכא יותר מעשר זין קנה הפס הדרומי עד כותל צפון, החצר התחתונה אסורה, דפרוזה לחצר העליונה ביותר מעשר, ואע"ג דמצואר צחו"א לעיל אות י"ב דצניור כזה ׀ הפס ד' ׀ 80 שצחצר הדרומית משמש מחיצה לחצר הצפונית, שאני התם דהחצר הצפונית פרוזה למקום המותר, דגם החצר הדרומית נעשית רה"י, משא"כ הכא דהחצר התחתונה פרוזה ביותר מעשר למקום האסור (כט).

129 **בג.** ובן בכזה ׀ חד דינא אית להו. ׀ אפשר דהרבותא ללא אמרינן דחלק החצר העליונה שכנגד הפס הדרומי מותר כזה 131 כיון דאיכא פרצה בקרן זוית האוסרת את כל ׀ החצרות אלא"כ החצר התחתונה אינה פרוזה לעליונה ביותר מעשר.

128 **בב.** כזה ׀ אסור דהו"ל פרצה בקרן ׀ זוית (כח) שאוסרת בד'. נראה דגם אלמלא דין פרצה בקרן זוית, אותו חלק של חצר שכנגד המקום הפרוץ דדרום אסור דליכא מחיצה צדדים מזרח, וקמ"ל דצדאיכא פרצה עשר זין הפס שבכותל הדרומי ההולך לצפון עד כותל צפון כל החצר עד מערב נאסרת מחמת הפרצה בקרן זוית, 130 ויש לעיין צנען קנה בקרן זוית מזרח דרום כזה ׀ האם כל החצרות מותרות, והפס שבכותל הדרומי אינו מעכב מלמשוך את העומ"ר עד הקנה, או"ד כיון דהפס הולך מדרום לצפון אין העומ"ר נפגש בקנה שבקרן זוית, [עיין חזו"א סי' ע"ב סק"ב דצנפך בקרן זוית אס נעץ קנה כל שהו גבוה י"ט צסוף הזוית מותר בכל הריבוע], והא דמצואר צחו"א לעיל אות ט"ז דצניור כזה ׀ 113 דיינינן דאיכא עומ"ר צרום מערבית שאני ׀ התם דקנה הפס ההולך ממערב למזרח הוא מול סוף המחיצה הצפונית [ועיין חזו"א עירובין ס"ח סק"ב]. ואם אין מסוף הפס שאצל כותל הדרומי עד

וצע"ב, ובשונה הלכות סי' שס"ד דין ל"ד ל"ה כתב דבליקושים ס"ג סק"ד סתם דהנ"מ דליכא עשר והוא בתרא ועיין חזו"א שם שציינן לסק"י באופן דכל הכותל פתוח לא חשיב פרצה בקרן זוית דילמא ה"נ ברוב כותל פתוח עבדי אינשי פתחא ויעיין בצניור קכ"ה בלוח הצורות ומש"כ החזו"א בזה.

שמקום הפילוש הוא רה"י ובכדי להחליט שהוא רה"י צריך שיהיו הפסים במקום שמתירין במקומן (וחזור חלילה), הרי אינם משלימים זא"ז בב"א. (כח) יעוין חזו"א ס"ח סק"ב דפרצה בקרן אוסרת אף בחצר. (כט) בחזו"א עירובין ס"ח סק"ג כתב דבצניור כזה ׀ 169 לא מקרי פרצת קרן זוית ונידון בעומד מרובה